

BARIŞ İÇİNDE BİRARADA YAŞAMA'NIN SOVYET YORUMU

Prof. Dr. Fahir H. ARMAOĞLU

Bir milletin ve bir devletin kendisi için seçmiş olduğu yaşama tarzı, siyasal felsefe ve siyasal sistem, onun içerde ve dışarda giriştiği faaliyetlerin âdeta bir determinizimini teşkil eder. Benimsenmiş olan siyasal, sosyal ve ekonomik yaşama şekli ve bu şeklin dayandığı temel düşünce sistemi, devletin her türlü faaliyetlerinin de temel istikametini çizer. Bu şekilde, tercih edilmiş olan, devlet ve millet olarak yaşamanın şekli, aynı zamanda bizatihi bu yaşamanın ve bu yaşama içinde girilen faaliyetlerin de amacını tayin eder.

20. yüzyılın başlarına, yani I. Dünya Savaşı sonrasına gelinceye kadar, devletlerin içerdeki ve dışardaki faaliyetleri belirli bir ekonomik ve siyasal düşünce sistemine, yani doktrinlere, bağlı olmamıştır. Bunun sonucu olarak da, her devletin izlediği dış politika ve bu politikaların meydana getirdiği milletlerarası münasebetler düzeni de, genellikle bir kuvvet ve üstünlük unsuru etrafında dönmüştür. 1917 Bolşevik İhtilâli ile ilk defa Rusya'da kuvvet zoru ile gerçekleştirilmiş Marksist bir devletin kurulmasıyla da, milletlerarası münasebetlere siyasal ve ekonomik bir doktrin ve bunun faaliyetleri dahil olmuştur. Bunun arkasından önce İtalya'da Faşizm'in ve sonra Almanya'da Nazizm'in hâkimiyeti, milletlerarası münasebetlerdeki doktriner gelişmeleri ve mücadeleleri arttırmıştır. II. Dünya Savaşı'ndan sonra, bir takım kuvvet merkezlerinin kaybolmasından doğan kuvvet boşluklarından yararlanıp, Sovyet Marksizminin ve milletlerarası komünizmin yayılma ve emperyalizm çabalarını birdenbire arttırması, günümüz dünya politikasının, kuvvet mücadelelerinin ötesinde yoğun bir doktriner mücadele haline gelmesine sebep olmuştur. Bu sebeple, Sovyet dış politikasının bugünkü durumunu tahlil etmeden önce, bu dış politikanın Marksist niteliğini incelemek gerekmektedir.

1. Sovyet dış politikasının Marksist niteliği

Sovyet sistemi ve bu sistemi bütün dünya üzerinde hâkim kılmak amacını güden Sovyet dış politikası, şüphesizdir ki, Marksizm'e dayan-

maktadır. Ne dünkü ve ne de bugünkü Sovyet yöneticileri Marksizm'den ayrıldıklarına dair en ufak bir işaret vermediklerine göre, Marksizm bugün Sovyet Rusya'nın bizatihi varlığının temelini teşkil etmektedir. Esasen başka türlü olmasına da imkân yoktur. Çünkü, Marksizm'den ayrılmak demek, bugünkü Sovyet sisteminin inkârı demek olur. Böyle olunca, bir ekonomik ve sosyal doktrin olarak Marksizm'in, milletlerarası münasebetler açısından değerlendirilmesi, Sovyet dış politikasının en önemli özelliğini de ortaya koyacak demektir.

Burada bir doktrin olarak Marksizm'in ayrıntılı bir incelemesine girecek değiliz. Yalnız, milletlerarası politika ve münasebetler açısından önemli bir özelliğini ve bu özellikten doğan amacını belirtmeden geçmeye de imkân yoktur. Marksizm, bizatihi bir doktrin olarak emperyalist bir nitelik taşımaktadır. Çünkü bir çok siyasal ve ekonomik doktrinlerin aksine, millet ve milliyetçilik kavramlarını reddederek, bütün insanlığın bir tek sınıfın, yani «emekçi sınıf»ın, komünist düzen içinde bütün dünyaya hâkim olması amacını gütmektedir. Bunun doktrinindeki adı «dünya proleter ihtilâli» ve bu ihtilâlle kurulması öngörülen düzenin adı da «Proletarya Diktatörlüğü»dür. Görüldüğü gibi, Marksizm'in amacı, bir ülkenin dar sınırları içinde kalmayıp, bütün Dünya'ya yaygın evrensel bir nitelik taşımakta ve bütün insanlığı da zor kuvveti ve ihtilâl yolu ile kendi egemenliği altına sokmak istemektedir.

Bugünkü Sovyet sistemi «Marksist-Leninist» doktrine dayandığına göre, Marksizm'in evrensel ve dolayısıyla emperyalist amacı, milletlerarası plândaki Sovyet faaliyetlerinin de temelini teşkil etmektedir. Leninizm'in Marksizm'le birleşmesi meselesine gelince, esasında Lenin Marksizm'in evrensel ve emperyalist amacına hiç dokunmadan, bu amacı gerçekleştirmenin taktik ve stratejisine bazı katkılarda bulunmuştur. Bir Sovyet yazarının dediği gibi, kapitalizmin kaçınılmaz yıkılışına dair Marksist tez, Leninizm'in strateji ve taktiğinin sarsılmaz temelini teşkil etmektedir.¹ Karl Marx'dan hiç farklı olmaksızın, Lenin de tarihe ve Dünya'ya bir sınıf mücadelesi ve proletarya diktatörlüğünün yani milletlerarası komünizmin gerçekleşmesi açısından bakmıştır. Lenin, Prusyalı General Clausewitz'in «savaş, siyasetin başka vasıtalarla devam ettirilmesinden ibarettir» sözünü alıp, bunu sosyal hayata uygulayarak, «tarih, proletaryanın büyük ve nihaî zaferine kadar devam edecek olan, sonu gelmeyen

¹ Wladyslaw W. Kulski, *Peaceful Co-Existence*, Chicago, Henry Regnery, 1959, p. 76 ve N. V. Tropkin, *Ob Osnovakh Strategii i Taktiki Leninizma*, Moskva, *Izdatelstvo Pravda*, 1955, s. 3-4

bir sınıf mücadelesinden ibarettir» demiştir. Bolşevik ihtilâlinde önce sınıf mücadelesi içerde ve, dışarda bir bütün olarak ele alınmışken, Bolşevizmin Rusya'da yerleştirilmesinden sonra, bu mücadele iki safhalı hale gelmiştir. Bunun biri, komünistler ve komünist partileri vasıtasile bir ülkenin içinde yapılan sınıf mücadelesi, diğeri de Sovyet Rusya tarafından dış politika alanında dünya çapında yürütülen sınıf mücadelesi... Dolayısıyla Lenin için Clausewitz'in yukardaki cümlesi şu şekli almaktaydı: Farklı sosyal sistemlere sahip devletler arasındaki barış, sınıf mücadelesinin başka vasıtalarla devam ettirilmesidir.² Lenin daha 1918 Martında şuna kani olmuştu ki, dünya proleter ihtilâli kendilerinin beklediği kadar çabuk gelmeyecekti, tarih bunu göstermişti ve bunu bir gerçek olarak kabul etmek zorundaydılar. Bununla beraber, Lenin şuna da inanmıştı ki, bu durum «geçici bir durgunluk devresi», «savaş durumunda bir araverme» idi. Ve Lenin'e göre, «Sovyet Cumhuriyeti'nin emperyalist devletlerle (yani Batılı devletlerle) yanyana uzun bir süre yaşaması düşünülemezdi.»³

Görüldüğü üzere, strateji ve taktiklerde bazı değişiklikler yapmakla beraber, Leninizm ile Marksizm arasında, dünya hâkimiyeti bakımından hiç bir amaç farklılığı yoktur ve bu amaç, bugün de Sovyet dış politikasının temel istikametine hâkim olmaya devam etmektedir. Bugün Sovyetler'e göre, dış politika, «sosyal yapının ve Sovyet devlet şeklinin sosyalist yapısı, Leninist komünist partisinin yönetici rolü, bu partinin ve Sovyet halkının Marksist-Leninist sadakati ve nihayet proleter enternasyonalizmi» esasları üzerine kurulmuştur.⁴

Komünizmin her şeyinde olduğu gibi, komünist partileri tarafından idare edilen devletlerin dış politikaları da, her özel durumda, sınıf münabetleri ve bu devletlerin içinde bulunduğu durumları belirleyen tarihî şartları gözönünde tutarak, münhasıran Marksist ölçülere dayanarak değerlendirilebilir. Böyle bir halde dış politika ancak iç politikanın ve bu iç politikayı tesis eden veya şartlandıran her şeyin devamıdır.⁵

² Kulski, *aynı eser*, p. 75

³ Milton Kovner, *The Challenge of Co-Existence*, Washington, D. C. Public Affairs Press, 1961, p. 14. Aynı zamanda bak.: V. I. Lenin, *Selected Works*, New York, International Publishers, 1943, Vol. VIII,

⁴ Hans Werner Bracht, «Sans renoncer a une détente limitée le monde occidental devra tenir compte de l'évolution de la conception soviétique de la coexistence», *Le Monde Diplomatique*, Février 1969, No. 179, p. 7

⁵ Aynı makale.

Sovyet dış politikasının bu Marksist-Leninist amacı ve ilkeleri, bugünkü Sovyet yöneticileri tarafından defaatle ve ısrarla belirtilmiş ve belirtilmektedir. Sovyetler Birliği Komünist Partisi'nin 22. Kongresinde kabul edilen ve bugün de yürürlükte bulunan ve geçerliği kabul olunan 1961 Parti Programı'nda «Komünist partileri dünya ihtilâlcî hareketinin öncüleridir» denilmekteydi.⁶ Sovyetler Birliği Komünist Partisi'nin 23. Kongresinde de, Ukrayna Komünist Partisi Merkez Komitesi Birinci Sekreteri P. Ye. Shelest, 31 Mart 1966 günkü konuşmasında, Sovyet dış politikasına değinirken şöyle demişti: «Partimiz, iç ve dış politikasını geliştirirken ve nihaî gaye olan komünizmin zaferini gerçekleştirmek için emekçi sınıfın mücadelesinde ona önderlik ederken Marksist-Leninist öğretim esasına dayanmaktadır».⁷ Polonya Komünist Partisi'nin 5. Kongresinde 12 Kasım 1968 günü yaptığı konuşmada, Sovyetler Birliği Komünist Partisi Birinci Sekreteri Leonid Brejnev ise, Sovyetler Birliği ile diğer komünist ülkelerinin «ortak ideolojik temel»inin «Marksizm-Leninizm» ve «ortak amaç»larının da «komünizmin zaferi» olduğunu belirtmiştir.⁸ Sovyetler Birliği Komünist Partisi Merkez Komitesi Politbüro üyesi K.T. Mazurov, da Bolşevik ihtilâlinin 51. yıldönümü dolayısıyla 6 Kasım 1968 günü Kremlin'in Kongreler Sarayı'da yapılan bir törende okuduğu raporda, Lenin'in proletarya diktatoryasının millî plândan millerarası plâna intikali ile dünya politikasında kesin bir rol oynamasının, tarihî gelişimin yüklediği bir görev olduğunu belirttiğine değinmiş ve yine Lenin politikasının «milletlerarası arenada bir işçi sınıfı politikası yani sosyalizm politikası izlemek» olduğunu söylemiştir.⁹ Nihayet, Sovyetler Birliği Komünist Partisi'nin 1966 Martında yapılan 23. Kongresi de, Merkez Komitesi'nin raporu hakkında aldığı kararın dış politika kısmında şöyle diyordu: «Sovyet devletin dış politikası, diğer sosyalist ülkelerle birlikte, sosyalizmin ve komünizmin kurulması için müsait milletlerarası şartları sağlama amacını gütmektedir.»¹⁰

Sonuç olarak söylemek gerekirse, komünizmin ve dolayısıyla Sovyet dış politikasının dünya hâkimiyeti amacı, Karl Marx'dan bu yana, Lenin'-

⁶ *The Road to Communism*, Moscow, Foreign Languages Publishing House, 1961, p. 488

⁶ *The Current Digest of the Soviet Press*, Vol. XVIII, No. 13, April 20 1966, p. 19

⁸ *The Current Digest of the Soviet Press*, Vol. XX, No. 46, December 4, 1968, p. 5 ve *Pravda ve Izvestiya*, 13 Kasım 1968

⁹ *The Current Digest of the Soviet Press*, Vol. XX, No. 45, November 27, 1968, p. 6 ve *Pravda ve Izvestiya*, 7 Kasım 1968

¹⁰ *The Current Digest of the Soviet Press*, Vol. XVIII, No. 15, May 4, 1966, *Pravda ve Izvestiya*, 9 Nisan 1966

den, Stalin'den ve Kruşçov'dan geçerek, bugüne kadar hiç değişmeden devam etmiştir, etmektedir ve edecektir. Sovyet dış politikasında gözönünde tutulması gereken temel nokta budur. Sovyet dış politikasının bütün faaliyetleri, taktik ve stratejisi, ilerlemeleri ve gerilemeleri hep bu temel amaca yönelmiş bulunmaktadır.

2. Barış içinde birarada yaşama politikası ve gerçek anlamı

Bugünkü Sovyet dış politikasının bağlanmış görüldüğü ve milletlerarası plânda bol bol propagandasını yaptığı ilkelerden biri de «Barış içinde birarada yaşama»dır. Bu ilke Sovyet dış politikasına özellikle Stalin'in ölümünden sonra yoğun bir şekilde girmiş bulunmaktadır. Barış içinde birarada yaşamanın gerçek niteliğini ve içyüzünü iyi anlayabilmek için meseleyi biraz gerilerden almak gerekmektedir.

Lenin'in en büyük kişisel özelliklerinden biri de iyi bir taktisyen oluşudur. Onun bu kişisel özelliği, sadece bir ekonomik doktrin niteliğinde olan Marksizm'e taktik ve strateji bakımından önemli katkılarda bulunmasını sağlamış ve hatta denilebilir ki, Marksizm'e siyasal ve milletlerarası bir nitelik vermede büyük rol oynamıştır. Marksizm-Leninizm esas itibarile saldırgan bir niteliğe sahip bulunmakla beraber, bu doktrin Lenin tarafından gayet esnek taktiklere dayandırılmıştır. Marksizm-Leninizm bir doktrin olarak ne kadar doğmatik ve katı ise, bunun gerçekleştirilmesinde izlenen yollar da o kadar esnek bir hale getirilmiştir. Bu açıdan komünist taktikleri daima nihaî zafere yönelmekle beraber, her zaman için taarruz durumu söz konusu olmamaktadır.

Lenin, etrafındakilere, daima ihtiyatlı olmayı, düşmanın çok kuvvetli olduğu yerlerde açık mücadelelerden kaçınmayı, düşmanı hiç bir zaman küçümsememeyi, mucizeler beklememeyi, gerilemek zorunda kaldığı zaman bu ricati maskeleyerek için düşmana tâvizler vermeyi, düşman içinde daima karışıklıklar çıkarmayı ve her şeyin üstünde de sabırlı olmayı tavsiye etmiştir.¹¹ Leninizm'in esneklik prensibini bir Sovyet yazarı da şöyle açıklamaktadır: «Sınıf mücadelesinin içinde cereyan ettiği siyasal ve ekonomik şartlar daima süratli değişmelere tâbi olduğundan, ihtilâlcî hareketlerin şekil ve metodlarında da sık sık değişikliklere başvurmak kaçınılmaz bir zorunluluktur. İhtilâlcî mücadelenin her stratejik safhasında taktikler bir çok defa değişebilir... İnişler ve çıkışlar, taarruzlar ve müdafalar olabilir... Önemli olan, stratejik başarıyı sağlamaktır. Leninist taktikler bütün komünistlerden, bütün mücadele şekillerini gayet iyi bilme-

¹¹ Kulski, *Peaceful Co-existence*, p. 81

lerini ve bir şekilden diğerine süratle ve beklenmeyen bir şekilde geçebilmeye hazır olmayı ister».¹²

Lenin çok önem verdiği bu taktiklerdeki esneklik ilkesini Sovyet dış politikasına geniş şekilde uygulamak imkânını bulamadan dünyadan ayrıldı. Kendisinden sonra Stalin ile Troçki arasındaki iktidar mücadelesinde bu strateji ve taktik meselesi büyük rol oynadı. Troçki, bütün imkânları ve vasıtaları kullanarak derhal bir dünya proleter ihtilâline teşebbüs edilmesini savunurken, Stalin, Rusya sınırları içinde komünizm sağlam bir şekilde yerleşip, milletlerarası komünizm için kuvvetli bir merkez kurulmadıkça dünya proleter ihtilâline gitmeye yanaşmadı. Troçki'yi bertaraf ettikten sonra Stalin, Sovyet dış politikasında kendi görüşünü uygulamaya geçti. Rusya'da komünizm sağlam bir şekilde yerleşinceye kadar Batılılar açık bir çatışmaya girmekten kaçınmak gerekliydi. Bunun içindir ki Stalin daha 1925 yılında birarada yaşama ilkesini ortaya atmıştır. Stalin 1925 ilkbaharında yaptığı bir açıklamada,¹³ o günkü dünya durumunun özelliği olarak, sadece kapitalizm ve sovyet rejiminin istikrara kavuşmasını değil, aynı zamanda bu iki kamp kuvvetlerinin muvakkat bir dengeye kavuşmuş olmasını da göstermiştir. 1925 Aralık ayında ise bu «geçici denge», «barış içinde birarada yaşama»nın doktriner rasyonalizasyonu olmuştur.¹⁴

Stalin «geçici denge»yi 1945 yılına, yani II. Dünya Savaşının sonuna kadar sürdürmüştür. 1945 ten itibaren Sovyet dış politikasının birdenbire sertleştiği görülmüştür. Stalin dış politikasındaki bu sertleşme, kendisinden sonraki Sovyet liderleri tarafından tenkit edildiği gibi, bugün de Sovyet propagandası tarafından o günkü Sovyet saldırganlığının doğrudan doğruya Stalin'in şahsına bağlanan bir mazereti olarak kullanılmaktadır. Gerçekte Stalin'in davranışı ve dış politikası, bütünü ile Lenin'in esneklik ilkesine uygun bulunmaktaydı. Çünkü Lenin'in esneklik ilkesi, devamlı bir yumuşaklığı öngörmeyip, fırsatın yakalandığı anlarda taarruza geçmeyi de emretmektedir. Stalin de öyle yaptı. 1945 in dünya şartlarının yarattığı durum içinde ve özellikle Avrupa'da meydana gelen büyük kuvvet boşluklarının Sovyet Rusya için ortaya çıkardığı müsait durumu görünce, bundan yararlanmak için harekete geçti. Nitekim, 1949 yılında NATO'nu kurulması ile, Avrupa'da daha fazla yayılamıyacağını anlayan

¹² Kulski, *adı geçen eser*, pp. 79-80 ve Tropkin, *Ob Osnovakh Strategii i Taktiki Leninizma*, s. 31 ve 33

¹³ Bak.: J. V. Stalin, *Works*, Moscow, Foreign Languages Publishing House, 1954, Vol. VII, p. 96

¹⁴ Kovner, *The Challenge of Coexistence*, p. 7

Stalin, Batılıların bir başka zayıf noktası olan Uzakdoğu'da, 1950 Kore Savaşı ile, Batılıları darbelemek için harekete geçti. Görülüyor ki, esasında, Stalin'in sertlik politikası, Lenin'in esneklik taktiği içinde gayet iyi bir şekilde işletilmiştir. Bundan dolayı, yakın geçmişteki Sovyet saldırganlığının bütün kusurunu Stalin'e yüklemek samimiyetsiz bir davranış olmaktadır.

Bununla beraber, barış içinde bir arada yaşama ilkesinin Sovyet dış politikasında ağırlıklı ve yoğun bir şekilde yer alması Stalin'in 5 Mart 1953 te ölümünden sonra olmuş ve Sovyetler Birliği Komünist Partisi'nin 1956 Şubatında yapılan 20. Kongresi ile Sovyet hükûmeti tarafından resmen bir politika olarak ilân edilmiştir. Mamafih burada hemen bir noktayı belirtelim. Barış içinde birarada yaşama ilkesini milletlerarası hayata ilk defa sokan Sovyetler Birliği olmamıştır. 1954 yılı yazında Çin Halk Cumhuriyeti Başbakanı Chou En-lai Hindistanın başkenti Yeni Delhi'yi ziyaret edip Hindistan Başbakanı Nehru ile iki memleketin münasebetlerini müzakere ettiklerinde, bu ikili münasebetlere egemen olması gereken esasları Beş İlke (Panch Shela) halinde şu şekilde belirtmişlerdi:¹⁵

1. Birbirlerinin toprak bütünlüğü ve egemenliklerine karşılıklı saygı.
2. Saldırmazlık.
3. Birbirlerinin iç işlerine karışmama.
4. Eşitlik ve karşılıklı fayda.
5. Barış içinde birarada yaşama.

Fakat gerçek şudur ki, Çin Halk Cumhuriyeti ile Hindistan tarafından ilk defa benimsenen barış içinde birarada yaşama politikası, bundan sonra Sovyet Rusya'nın propaganda ve çabaları ile milletlerarası politika hayatına daha yaygın bir şekilde girmiştir. Mamafih, biraz aşağıda açıklayacağımız üzere Sovyet dış politikası bu beş ilkeye dayanan barış içinde birarada yaşama politikasında bu beş ilkeyi benimsemiş görünmekle beraber, bu politikayı yorumlama şekli hiç de genellikle kabul edilen şekle uygun olmamıştır. Daha açık deyimle, Sovyetler bugün barış içinde birarada yaşamaya bambaşka bir anlam vermektedirler. Meselenin önemli noktası budur.

Barış içinde birarada yaşamanın Sovyet dış politikasında Stalin'in ölümünden sonra geniş bir yer almasının bazı sebepleri vardır. Önce bu sebepleri açıklayalım. Bu sebepler şöyle sıralanabilir:

¹⁵ Bak. Fahir H. Armaoğlu, *Siyasi Tarih, 1789-1960*, Ankara, Sevinç Matbaası, 1964, s. 804

1) Stalin'in ölümünden sonra onun yerini almak isteyen pek çok insan vardı. Bu insanların kimi Stalin'in yakınları kimi de Stalin tarafından gölgeye itilmiş, fakat Sovyet iç politikasında isim yapmış kişilerdi. Stalin'in ölümü üzerine bunlardan herbiri kendisini, onun bıraktığı boşluğu doldurma hakkına sahip görmekteydi. Bunlar, Stalin'in ölümünün ilk günlerinde hemen iktidarı yakalamak imkânını elde edemediler. Bu ise, iktidara göz koyanlar arasında geçici bir anlaşma ve ittifakın yapılması sonucunu verdi. Bu geçici ve zımnî anlaşma ile «kollektif liderlik» adını verdikleri garip bir idareyi kurdular. Gerçekte kollektif liderlik, bundan sonra yapılacak iktidar mücadelesinin, dışarıya yöneltilmiş bir kamuflajından başka bir şey değildi. İktidar mücadelesi bu şekilde içerde cereyan ederken, Sovyet Rusya'nın dışarda önemli bir problemle karşılaşmaması gerekiyordu. İktidara göz koyanlardan herbiri, kendi iktidarı gerçekleşinceye kadar, dış politikada tam bir sükûnetin hüküm sürmesinde menfaat sahibi idi. Bunun içindir ki, kollektif liderlik daha ilk günden itibaren bir barış politikasını ilân etti.

2) İçerdeki iktidar mücadelesi 3.5 yıl kadar sürmüş ve sonunda Nikita Kruşçov bütün rakiplerini bertaraf ederek 1957 yılının sonlarına doğru kişisel iktidarını pekiştirmiştir. Yalnız bu arada Kruşçov, kendisini Sovyet halklarına bir lider olarak kabul ettirebilmek için, herşeyden önce, 29 yıl süre ile (1924-1953) Sovyet vatandaşının kafasının içine dehşetle yerleşmiş olan Stalin heyulâsını yıkmak zorundaydı. 1956 Şubatında toplanan 20. Kongrede Kruşçov bunu yapmıştır: Stalin'i yıkmak için Kruşçov eksi lidere iki istikametten hücumu geçmiştir. Birincisi, Stalin'in iç idaredeki sertliğini ve keyfi idaresini, kanlı ve despotik davranışını bütün çıplaklığı ile ortaya koymak suretile onu yıkmak. İkincisi, aynı sertliğin dış politikada da gösterilmesi suretile, Rusya'nın bütün dünyada antipatiye sebep olduğunu ve komünizmin dış dünyada bir heyülâ, bir canavar haline getirildiğini göstermek. İşte bu ikinci noktada Kruşçov, daha o sırada devam etmekte olan iktidar mücadelesi ile de bağlantılı olarak, barış içinde birarada yaşama sloganını ortaya atmıştır.

3) 1957 yılından itibaren ortaya çıkan yeni ve objektif bir unsur, Sovyet dış politikasını barış içinde birarada yaşama sloganına daha fazla sarılmaya da itmiştir. Bu da 1957 Ekiminde Sovyetler'in uzaya ilk sun'i peyki atmalarıdır. Bu tarihe kadar, Sovyet Rusya ve Amerika arasında nükleer silâhlar bakımından bir denge mevcut olmakla beraber, Amerika'nın, uzak mesafelere nükleer silâhları götürebilecek stratejik hava kuvvetleri üstünlüğü bu dengeyi Amerika lehine bozmaktaydı. Lâkin şimdi Sovyet Rusya'nın fezaya ulaşması ile denge yeniden kurulmuş oluyordu.

Çünkü, fezaya geçiş bakımından Amerika kısa bir süre sonra Sovyet Rusya'yı izledi. Bu gelişme Sovyet Rusya'yı dış politikasında esaslı bir şekilde etkiledi. Çünkü, bütün açıklığı ile ortaya çıkıyordu ki, Sovyet Rusya komünizmin dünya üzerinde hâkim olması politikasını kuvvet yolu ile uygulamaya kalkışacak olursa, bu durum genel bir çatışmaya kadar giderdi ki, böyle bir genel çatışma nükleer silâhların da kullanılmasını gerektirebilirdi. Nükleer silâhlar kullanıldığı takdirde de, kimin galip kimin mağlûp olacağı belli olmazdı. Daha açık bir deyimle, nükleer bir savaş komünizmin son 40—50 yıl içinde Rusya'da ve milletlerarası plânda gerçekleştirdiklerini bir anda silip süpürebilir ve 1917 nin başlangıç noktasına kadar götürebilirdi. Şu halde barış içinde birarada yaşama böyle bir ihtimali bertaraf edebilecek tek politika idi. Bu noktada 1962 sonbaharındaki Küba buhranında Amerika'nın almış olduğu sert tutum ve Sovyetler'in Küba'daki füze üslerini sökmedikleri takdirde nükleer bir savaşa gitme kararı şüphesiz ki önemli bir rol oynamıştır.

Barış içinde birarada yaşama ilkesi Sovyet dış politikasına bu sebeplerin etkisi ve baskısı altında girmekle beraber, Sovyetler için, komünizmin dünya çapındaki temel amacı ile bu politikayı uzlaştırmak zorunluluğu da ortaya çıkmıştır. Komünizmi bütün dünyaya hâkim kılmak amacı ile barış içinde bir arada yaşama politikası nasıl uzlaştırılacaktı? Eğer barış içinde birarada yaşama politikası, 1954 yılında Chou En-lai ile Nehru arasında tesbit edilen esasların dar ve diplomatik çerçevesi içinde bırakılacak olursa, o zaman milletlerarası komünizmin evrensel egemenliği amacı nasıl gerçekleştirilirdi? İşte bu meseleler, Kruşçov'u ve diğer Sovyet liderlerini, yeri geldikçe, komünizmin doktriner amaçları bakımından barış içinde birarada yaşama ilkesini yorumlamaya ve ona yeni bir şekil vermeye götürmüştür. Bu yorumlardan ve barış içinde birarada yaşama politikasına verilen yeni biçim ve anlamdan şu sonuçlar çıkmıştır ki bunların Nehru Chou En-lai arasında tesbit edilen esaslarla hiçbir ilgi ve bağlantısı yoktur. Şöyle ki:

1) *Objektif zorunluluk*: Barış içinde birarada yaşama ilkesi Sovyetler'in kendi arzuları ile kabul ettikleri bir durum değildir. Dünyanın objektif şartlarının ortaya çıkardığı bir gerçektir. Kruşçov'un 1955 yılında söylediği gibi, Sovyet Rusya istese de, istemese de, sosyalist ve kapitalist sistemler dünya üzerinde bir gerçek olarak var olmakta devam etmektedir. Ne Sovyetler Merih üzerinde yaşayabilir, ne de kapitalist sistem Merih'e göç edebilir. 1959 yılında Pravda'nın dediği gibi, iki sistemin birarada yaşaması, şu veya kimsenin sübjektif niyetlerinin, arzularının bir sonucu değildir. İki sistemin birarada yaşaması «objektif» bir gerçek, «tabii bir

fenomen»dir. Şu halde birarada yaşamanın birinci özelliği, dünyanın objektif şartlarından doğan objektif bir zorunluluk olmasıdır.¹⁶

2) *Birarada yaşama geçici bir devredir*: Bununla beraber, komünizm yukardaki objektif zorunluluğu, devamlı bir yaşama statüsü olarak değil, geçici bir devre olarak kabul etmektedir. Niçin geçicidir? Çünkü, barış içinde birarada yaşama şartları içinde komünizm ile kapitalizm, barışçı bir şekilde rekabet ve mücadele edecekler ve bu rekabet sonunda da, gittikçe güçlenen komünizm kapitalizmi yeryüzünden kaldıracaktır. Şu halde, barış içinde birarada yaşama devresi içinde komünizm her geçen gün kapitalizme nazaran daha da kuvvetlenmek ve ondan üstün olmak, mümkün olduğu kadar genişlemek ve yayılmak zorundadır. Bu kuvvetlenme ve üstünlük sonunda, komünizm ilk müsait anda kapitalizmi, yani Batı'nın demokrasi ve hürriyet sistemini ortadan kaldıracaktır.¹⁷ Bu konuda bir Sovyet yazarı şöyle demiştir: «Bunlar, (yani barış içinde birarada yaşama) tarihin objektif kanunları olup,... şu veya bu sosyal sınıfın, kişilerin veya hükümetlerin iradeleri bugünkü statükonun devamını imkânsız kılmamaktadır. Ve bu durum ebediyete kadar sürecek değildir. Hatta nisbeten kısa bir süre için dahi olsa. Toplumun ileriye doğru ihtilâlcî yürüyüşü bir an dahi durmayacak ve bu yürüyüşü hiç bir şey yolundan saptırmayacaktır»¹⁸. 1956 Şubatındaki 20. Kongrede Shepilov'un söylediği gibi, sosyalizme geçiş farklı zamanlarda ve farklı ülkelerde olacak ve bu vetire arasında iki sistem birarada var olacaktır.¹⁹

3) *Sınıf mücadelesinin devamı*: Barış içinde birarada yaşama prensibinin kabulü, hürriyet ve demokrasi düzeninin yıkılmasını ve komünizmin gerçekleştirilmesi hedefini temel amaç edinmiş olan sınıf mücadelesini sona erdirmeyecektir. Hatta barış şartları içinde sınıf mücadelesi eskisinden daha şiddetle devam edecektir. Yalnız ne var ki, sınıf mücadelesi bu yeni şartların gereklerine uygun metod ve taktikleri kullanacaktır²⁰

Barış içinde birarada yaşamanın Sovyet dış politikasına daha yeni girmeye başladığı 1957 yılında Parti'nin ileri, gelenlerinden ve Dışişleri Bakanlığı da yapmış olan Shepilov şöyle diyordu: «Barış içinde birarada

¹⁶ Kovner, *adı geçen eser*, pp. 13-14

¹⁷ Kovner, *adı geçen eser*, pp. 14-16

¹⁸ Hans Werner Bracht, adı geçen makale, *Le Monde Diplomatique*, Février 1969, p. 7

¹⁹ Oral Sander, 20., 21. ve 22. Kongreler ve Sovyet Dış Politikası, Siyasal Bilgiler Fakültesi Dış Münasebetler Enstitüsü Bölge Araştırmaları Yayını No. 1, Ankara 1967, s. 11

²⁰ Kovner, *adı geçen eser*, pp. 16-20

yaşama sakin bir hayat demek değildir. Farklı sosyal ve siyasal sistemler mevcut olduğu sürece, bunlar arasındaki çelişmeler kaçınılmazdır. Barış içinde birarada yaşama bir mücadeledir; bir siyasal mücadeledir, bir ekonomik mücadeledir, bir ideolojik mücadeledir... Sosyal hayatın temel kanunlarını, sınıf mücadelesi kanunlarını unutacak olursak, biz gerçek Marksist-Leninistler olamayız».²¹ Bir yandan barış propagandası yapılırken öte, yandan da sınıf mücadelesinin devamından söz edilmesi, tabiatile, sınıf mücadelesini yeni şartlar içinde yeni taktiklerle yürütmeyi gerektirmiştir. Bir Sovyet yazarı 1960 yılında bu noktayı şu şekilde açıklamıştır: «Barış içinde birarada yaşama ve iki ayrı sistemin rekabeti, sınıf mücadelesinin, hem kapitalist ülkelerde ve hem de milletlerarası plânda sona ermesini hiç bir zaman gerektirmemektedir. Aksine, bu, mücadelenin devamını, yeni şartlar ve yeni şekiller içinde daha da geliştirilmesi anlamını taşımaktadır».²² Sovyetler Birliği Komünist Partisi'nin yabancı komünist partileri seksiyonu müdürü olan Ponomarev de, 1 Mayıs 1960 günlü Pravda'da yazdığı bir yazıda, «Dünya sahnesinde devletlerin birarada yaşama şartları içinde dahi, kapitalist ülkelerdeki sınıf mücadelesi sona ermiyecek, aksine daha da keskin bir şekil alacaktır» diyordu.²³

Barış içinde birarada yaşamanın bu anlayış tarzı, 17-31 Ekim 1961 de yapılan 22. Kongrede, milletlerarası komünizmin resmî bir görüşü olarak da tesbit edilmiş ve kabul edilen yeni programa da sokulmuştur. Program bir yandan bunu yaparken, bir yandan da bunun resmî bir görüş olarak kabul edilmesinin sebebini de şu şekilde açıklamıştır: «Barış içinde birarada yaşama, sosyalizm ile kapitalizm arasında milletlerarası plânda bir rekabet için bir temel sağlamaktadır, ve bu ikisi arasındaki sınıf mücadelesinin özel bir şeklidir... Barış içinde birarada yaşama, kapitalist ülkelerdeki emekçi sınıfın mücadelesi için çok daha müsait şartları yaratmaktadır».²⁴ 1966 Martında toplanan 23. Kongre'de, Merkez Komitesi Raporu'ndaki ifade ile, «farklı sosyal sistemlere sahip devletlerin birarada yaşamasına, sosyalizm ile kapitalizm arasındaki sınıf mücadelesinin bir başka şekli olarak bakarken...» demek suretile²⁵ aynı görüşü bir kere daha teyid edip benimsemiştir.

²¹ Kovner, *adı geçen eser*, p. 19

²² T. Timofeyev «Inter-State Relations and Social Contradictions», *International Affairs* (Moscow), No. 2, February 1960, p. 12

²³ Kovner, *adı geçen eser*, p. 19

²⁴ *The Road to Communism*, p. 506

²⁵ *The Current Digest of the Soviet Press*, Vol. XVIII, No. 12, April 13, 1966, p. 12

Barış içinde birarada yaşama politikasını ortaya atan ve bunun esaslarının ideolojik bakımdan geliştirilmesinde önemli rolü olan Kruşçov, *Kommunist* dergisinin Şubat 1961 sayısında yayınlanan bir yazısında, bu politikanın ve ilkenin, milletlerarası münasebetlerin yeni şartları içinde ve milletlerarası komünizm hareketi bakımından fayda ve mahiyetini açıklarken şu noktalara değinmiştir: «Barış içinde birarada yaşama politikası, ilerici güçlerin yani sosyalizm için mücadele eden kuvvetlerin gelişmesini sağlamakta ve kapitalist ülkelerde komünist partilerinin ve emekçi sınıfların diğer ilerici örgütlerinin faaliyetlerini kolaylaştırmaktadır. Böylece, sosyal muhtevası itibarile barış içinde birarada yaşama politikası, proletaryanın ...yoğun bir ekonomik, siyasal ve ideolojik bir mücadele şekli olmaktadır... Şu halde barış için mücadele sloganı, komünizm için mücadele sloganı ile çelişme halinde değildir. Bu iki slogan beraber yürür... Dolayısıyla, barış için mücadele sloganı, komünizm için mücadele sloganının bir sun'i peyki (Sputnik)dir».²⁶ Bu sözlerden görülmektedir ki, barış için mücadele komünizm için mücadelenin bir peyki, komünizmin gerçekleşmesi amacına yönelik bir vasıta, bir taktiktir. Barışı bu açıdan değerlendirdikleri içindir ki, barış içinde birarada yaşamayı savunmaktadırlar. Bunun bir diğer anlamı şu oluyor ki, barış için mücadele prensibi, komünizmin gerçekleşmesine ve yayılmasına hizmet etmediği gün, barış politikası derhal terkedilebilecektir. Yani, Sovyet Rusya'nın, barış içinde birarada yaşamaya dayanmış görünen barış politikası mustakar ve devamlı bir nitelik ve zorunluluk taşımamaktadır. Nitekim, 1966 yılında 23. Kongre, barış içinde birarada yaşamanın açık ve seçik bir istisnasını da koymaktan çekinmemiştir. Bu Kongrede kabul edilen Merkez Komitesi Raporu, «tabiatile, kapitalist ülkelerle sömürgelerde dahilî sınıf mücadelesi ve ulusal kurtuluş mücadelesi söz konusu olunca, barış içinde birarada yaşama da mevcut olamaz»²⁷ demiştir. Bunun anlamı açıktır. Bir ülkede sınıf mücadelesi yani komünislerin bir hareketi söz konusu olursa, barış içinde birarada yaşama ilkesi bir kenara atılıp, Sovyet Rusya buraya rahatlıkla müdahale edebilecektir. Aynı şekilde, onların anladığı mânada bir ulusal kurtuluş savaşı, yani sosyalist nitelikteki bir ulusal kurtuluş savaşı söz konusu olursa, yine bu harekete müdahale etmekten kaçınılmayacaktır.

Bu vesile ile şunu da ilâve edelim ki, barış içinde birarada yaşama politikası bizim anladığımız barış politikası değildir. Kruşçov'un 17 Ekim 1961 günü 22. Kongrede okuduğu Merkez Komitesi Raporu'nda «Barış ve barış

²⁶ *The Current Digest of the Soviet Press*, Vol. XIII, No. 4, February 22, 1961

²⁷ *The Current Digest of the Soviet Press*, Vol. XVIII, No. 12, April 13, 1966, p. 12

içinde birarada yaşama tamamen aynı şeyler değildir»²⁸ denilmekteydi. Barış içinde birarada yaşama, iki farklı sistemin geçici bir süre için ve komünizmin nihaî zafer ve hâkimiyetine kadar birarada yaşaması anlamını taşımakta ve bu devrede özellikle nükleer bir savaştan kaçınmayı gözönünde tutmaktadır. Nükleer silâhların varlığı ve ağır tahrip kabiliyeti dolayısıyla genel bir savaştan kaçınma esas prensiptir. Lâkin bunun dışında, lokal yani mahallî denilen dar çaptaki ve genişleme istidadı olmayan ve karşı tarafı yıpratma gücüne sahip savaşlar daima bir ihtimal ve hatta bir vasıta olarak hesabın içinde mevcut bulunmaktadır. Onun içindir ki, barış içinde birarada yaşama tam bir barış olarak ele alınmamaktadır. Sınırlı ve dar çaptaki savaşlar, sınıf mücadelesinin bir vasıtası olduğundan ve gerek mahallî gerek milletlerarası plânda sınıf mücadelesi esas telâkki edildiğinden, barış içinde birarada yaşamaya rağmen, barıştan yoksun bir durumun sürdürülmesi, her zaman mümkün olacaktır. Bir meslekdaşımın dediği gibi, Stalin'den sonra gelenler, Stalin ideolojisini tam anlamı ile bir kenara atmamışlar, fakat onu yeni şartlara uydurmuşlardır.²⁹ Bütün hikâyeye buradadır.

Lokal savaşların kullanılması dışında, barış içinde birarada yaşamada şiddet ve ihtilâl metodları da yer almak suretile, yeni bir çelişmeli bir durum daha yaratılmaktadır. Barış içinde birarada yaşamının temel felsefesi gözönüne alınınca buna şaşmamak gerekir. Çünkü bu politika içinde önemli olan, daha yukarda da belirttiğimiz gibi, tek bir metodun ve taktiğin kullanılması değil, çeşitli şartlar içinde çeşitli vasıta, metod ve taktiklerin kullanılmasıdır. Şiddet metodu ne zaman kullanılacaktır? Kruşçov, Sovyetler Birliği Komünist Partisi'nin 20. Kongresini açış konuşmasında (14 Şubat 1956) bunu şöyle açıklamıştır: «Şüphesiz, kapitalizmin hâlâ kuvvetli olduğu ve geniş bir askerî ve polis teşkilâtına hükmettiği ülkelerde... sosyalizme geçiş keskin bir sınıf mücadelesi ve ihtilâlcî bir mücadele ile gerçekleşecektir».³⁰ Kruşçov, 1961 Şubatında *Kommunist* dergisinde yazdığı yazısında da aynı sözleri tekrarlamıştır.³¹ Öte yandan, her iki yazısında da tekrarladığı bir diğer husus da, bu ihtilâlin işçi sınıfı tarafından yapılacağı ve bu ihtilâlde o ülkedeki komünist partisinin öncülük edeceği.

Demek oluyor ki, barışçı şartlardan yararlanmak suretile bir ülkede komünizmin yerleştirilmesi mümkün olmadığı zaman, şiddet ve ihtilâl

²⁸ *The Road to Communism*, p. 44

²⁹ Sander, 20., 21. ve 22. Kongreler ve Sovyet Dış Politikası, s. 15

³⁰ Philip Mosely, *The Kremlin and World Politics*, New York, Vintage Books, 1960, p. 446 ve *Pravda*, 15 Şubat 1956

³¹ *The Current Digest of the Soviet Press*, Vol. XIII, No. 4, February 22, 1961

yolu tek yol olarak öngörülmektedir. Şu halde, Sovyetler, 1954 yılında Nehru ile Chou En-lai arasında tesbit edilen, barış içinde birarada yaşamanın beş prensibini ve bunlar arasında iç işlere karışmama prensibini kabul etmemektedirler. Çünkü, bir ülkede komünizmi gerçekleştirmek için şiddet ve ihtilâl yolunu kullanmaları, o ülkenin içişlerine yapılan açık bir müdahale değildir de nedir?

23. Kongrede kabul edilen Merkez Komitesi Raporu da, barış içinde birarada yaşama politikasına rağmen ihtilâlciliğin yani sert ve şiddet metodlarının kullanılmasından vazgeçilmediğini belirtmiş ve dünya komünistlerine şöyle hitap etmiştir: «Yoldaşlar! Sovyetler Birliği Komünist Partisi, milletlerarası ihtilâlcî görevine şaşmaz bir şekilde sadık bulunmaktadır. Kongremizin kürsüsünden, dünya komünist hareketinin temsilcilerine ve onlar vasıtasile bütün dünya komünistlerine bu konuda teminat veriyoruz.»³²

Özetlemek gerekirse, Sovyet dış politikasında günümüzün şartları içinde uygulanmakta olan barış içinde birarada yaşama politikası, komünist olmayan ve gerçekten barışsever milletlerce kabul edilen şeklinden tamamen farklı olarak, şu özellikleri taşımaktadır:

1. Bu politika, sonunda komünizmi de dünyadan silip süpürmek gücüne sahip bulunan nükleer bir savaş ihtimalinden kaçınmak için kabul edilmiştir. Yani objektif bir zorunluluktur.

2. Barış içinde birarada yaşama, her zaman ve her yerde izlenmesi gereken bir barış politikası da değildir.

3. Bu politika, komünist sistemle hürriyet ve demokrasi sisteminin ebediyen birarada yaşaması demek olmayıp, komünizmin dünya üzerindeki hakimiyetini kolaylaştıran ve komünizmin nihaî zaferi ile sona erecek geçici bir devredir.

4. Barış içinde birarada yaşamada sınıf mücadelesi de sona erecek değildir. Bu sınıf mücadelesini kolaylaştıran ve dolayısıyla sınıf mücadelesinin daha da keskinleşmesine imkân veren yeni bir taktiktir.

5. Barış içinde birarada yaşama gerçek anlamında bir barış olmadığı için, sınırlı nitelikteki lokal savaşlar bu durum içinde de devam edecektir.

6. Bir ülkede, sınıf mücadelesinin barışçı ve yumuşak yollarla gerçekleştirilmesi imkânı olmadığı takdirde, şiddet ve ihtilâl metodu tek yol olarak kullanılmaya devam edecektir.

³² *The Current Digest of the Soviet Press*, Vol. XVIII, No. 12, April 13, 1966, p. 9

3. Parlmanter metodların kullanılması

Dünyanın yeni şartları içinde bugünkü Sovyet dış politikasının, ülkelerin kendi içlerinde ve milletlerarası plânda olmak üzere kullandığı iki vasıttan biri, içerde hürriyetçi demokrasinin parlamanter müesseselerinden o ülkede komünizmi gerçekleştirmek için yararlanmak, diğeri de milletlerarası plânda, özellikle yeni bağımsızlığa geçmekte olan ülkelerde milliyetçi bağımsızlık hareketini bir komünist hareketine dönüştürmek için, ulusal kurtuluş savaşlarını desteklemektir. Sovyet dış politikası cihanşumül bir amaca yöneldiği için, teker teker her ülkede komünizmin gerçekleştirilmesi yolunda, bir iç mesele gibi görünen parlamanter müesseselerden yararlanma metodu da, bu dış politikanın bir vasıtası olarak yer almaktadır.

Günümüzde Sovyet propagandasında hürriyet ve demokrasi kavramlarının bol bol kullanıldığını görmekteyiz. Şüphesiz, komünizmin anladığı hürriyet ve demokrasi kavramları ile bizim anladığımız ve benimsediğimiz kavramlar arasında büyük farklılık vardır. İkinci olarak, milletlerarası komünizmin taktiğinin, komünizmi gerçekleştirmeye kadar hürriyet ve demokrasi kavramlarını bol bol ve serbestçe kullandığı da bir gerçektir. Kavramların anlayışı bakımından komünizm ile bizim aramızdaki farklılığı göstermek için bir kaç örnek vermekle yetinelim. Sovyetler Birliği Bilimler Akademisi'nde bir Bölüm başkanı ve Hukuk Doktoru olan M. Baglai, 5 Aralık 1968 günlü *Izvestiya*'da yazdığı bir yazıda, «Hürriyet burjuva demokrasisinin bir başka unsurudur» demektedir.³³ Burada bir iki noktaya dikkati çekmek isteriz. Bir defa, hür insanlar olarak benimsediğimiz demokratik rejim, komünist terminolojisinde bir «burjuva demokrasisi»dir. İkinci olarak, bu Sovyet yazarı, diğerleri gibi, hürriyet kavramını ve müessesesini, bir burjuva müessesesi olarak kabul etmekte ve dolayısıyla, burjuva düzeninin karşıt düzeni olan komünizmde böyle bir kavramın yer alamıyacağını söylemek istemektedir.

Sovyetler Birliği Komünist Partisi'nin 1961 de kabul edilen programında da şu ifadenin yer almış olması anlamsız değildir: «Bir burjuva cumhuriyeti, ne kadar demokratik olursa olsun, halkın veya milletin bütün arzularını ne kadar temsil ve ifade ederse etsin, istihsal vasıtalarının özel mülkiyeti mevcut olduğu sürece, bir burjuva diktatoryasıdır».³⁴ Görülüyor ki, Sovyetlerin anlayışına göre, bir siyasal düzen ne kadar demokratik

³³ *The Current Digest of the Soviet Press*, Vol. XX, No. 49, December 25, 1968

³⁴ *The Road to Communism*, p. 487

ve cumhuriyetçi olursa olsun, bu düzende komünizm hâkim olmadığı sürece o düzen bir burjuva düzenidir.

Komünizmin hürriyet ve demokrasi anlayışı bu olmakla beraber, milletlerarası komünizm ve bu çerçevede içinde Sovyet dış politikası, hürriyet ve demokrasi düzeninin temel müessesesi olan parlâmentoyu kendi amaçları için yararlı bir vasıta olarak geniş bir şekilde kullanmaya özellikle dikkat etmektedirler. Daha açık bir deyimle, milletlerarası komünizm, parlmanter düzeni yıkmak için parlâmentoyu kullanmaktadır. Stalin'in 1952 de dediği gibi, komünist partileri iktidarı parlmanter yollarla ele geçirmek istemektedirler. Fakat sadece parlmanter sistemi yıkmak ve komünist partisinin diktatörlüğünü tesis etmek amacı ile.³⁵ Sovyetler Birliği Komünist Partisi'nin 1961 Programı da bu noktaya önem vermiş ve «demokrasi için mücadele sosyalizm için mücadelenin tamamlayıcı bir parçasıdır»³⁶ demek suretiyle, görünüşte demokrasi için yapılan mücadelenin gerçekte komünizmin gerçekleşmesi için bir vasıta olduğunu anlatmak istemektedir. Kısacası, söz konusu olan sadece bir taktik ve bu taktiğin bir vasıtası olarak parlmanter yolların kullanılmasıdır. Nitekim, Leninizm-in taktik ve stratejisini tahlil eden kitabında Sovyet yazarı Tropkin, bu noktayı gayet açık olarak belirtmekte ve şöyle demektedir: «Komünistler, ihtilâlcî proletaryanın aynı zamanda mücadelenin parlmanter şekillerini kullanmasını da tervic ederler... Sömürücü sınıfların ve onların ajanlarının maskelerini indirmek ve geniş halk kitlelerini eğitmek ve aydınlatmak amacı ile, komünistler parlâmento seçimlerini ve burjuva parlâmentosunun kürsüsünü başarı ile istismar edebilirler».³⁷ İfadedeki çelişmeyi ve samimiyetsizliği özellikle belirtmek isteriz. Yazar, bir yandan, parlmanter şekillerin kullanılmasını. «sömürücü sınıfların ve onların ajanlarının maskelerini indirmek» amacı ile izah etmek isterken, öte yandan da parlâmento kürsüsünün «istismarı»ndan, yani «sömürülmesi»nden söz etmektedir. Gerçekte, parlâmento kürsüsünün istismarı, asıl amacını eğitmek ve aydınlatmak deyimlerinde bulmaktadır. Şüphe yoktur ki, demokratik ve parlmanter düzenin en büyük handikapı, kendisini yıkmak için çalışan komünizme de geniş bir hürriyet imkânını vermesidir. Komünist partilerinin serbest olduğu ülkelerde, parlâmento kürsüsü vasıtasıyla komünistler en geniş bir propaganda imkânına sahip bulunmaktadırlar. Ko-

³⁵ Philip Mosely, *The Kremlin and World Politics*, p. 448

³⁶ *The Road to Communism*, p. 483

³⁷ Kulski, *adı geçen eser*, p. 91 ve Tropkin, *Ob Osnovakh Strategii i Taktiki Leninizma*, s. 35-36

münist partilerinin Anayasalarla yasaklanmış olduğu memleketlerde ise, komünistler, sosyalist fikirler maskesi altında parlâmento kürsüsünden rahatça konuşmak ve propagandalarını yapmak imkânını kazanmaktadır. İşte bu propaganda rahathığı, yukarda, Tropkin'in sözlerinde, «geniş halk kitlelerini eğitmek ve aydınlatmak» adını almaktadır.

Kruşçov, *Kommunist* dergisindeki yazısında, Tropkin ile aynı anlamda olmak üzere ve daha açık bir ifade ile, şöyle demiştir: «Parlmanter gelenekleri gelişmiş ülkelerde sosyalizme geçiş için parlâmentonun bir vasıta olarak kullanılması mümkündür. Veya, böyle olmayan ülkelerde ise, bu ülkenin millî geleneklerine tekabül eden kuruluşlardan istifade edilebilir. Lâkin burada söz konusu olan burjuva parlâmentosunun kullanılması değil... ona yeni bir muhteva vermek için, parlmanter şekillerin kullanılmasıdır. Bizim için, emekçi sınıfın ve emekçi halkın ihtilâlcî güçlerinin birleştirilmesi ve kitlevî ihtilâlcî hareketin geliştirilmesi, parlâmentoda sağlam bir çoğunluğun kazanılması için şarttır. Memlekette kuvvetli bir ihtilâlcî hareket olduğu zaman, parlâmentoda çoğunluğu ve bu parlâmentoyu halk hâkimiyetinin bir teşkilâtı haline getirmek demek, burjuvazinin askerî ve bürokratik mekanizmasını ezmek ve yeni bir proleter halk devleti kurmak demektir».³⁸

Kruşçov'un bu yazdıkları göstermektedir ki, aynen barış içinde birarada yaşamada olduğu gibi, demokratik ve parlmanter düzen geçici bir devre olup, bizatihi bir gaye değil, ancak bir vasıtaadır. Komünizmi kuvvet kullanmadan gerçekleştirme imkânını verdiği için komünizm tarafından savunulmaktadır. Bununla beraber, Kruşçov'un sözleri de apaçık gösteriyor ki, parlmanter şekillerin kullanılması ihtilâl yolunu tamamen bertaraf etmiş değildir. Pekâlâ Kruşçov da biliyor ki, dünya üzerindeki hiç bir komünist rejim seçim yoluyla işbaşına gelmemiştir. Bunun için, bir yandan parlâmento kürsüsünü kullanırken, öte yandan da «ihtilâlcî güçler» birleştirilecek ve «kitlevî ihtilâlcî hareket» geliştirilerek parlâmentoda çoğunluk hâkimiyeti ele geçirilecektir. Bu yapılır yapılmaz, demokratik parlâmento sona erip, «yeni bir proleter halk devleti» yani komünist düzen kurulacaktır. Parlmanter şekillerin kullanılmasında da ihtilâl yolunun zorunlu olduğunu 1961 Programı şu şekilde ifade etmektedir: «İhtilâlin zaferi için işçi sınıfının yürüttüğü mücadelenin başarısı, işçi sınıfı ve onun partisinin (yani komünist partisinin) barışçı ve barışçı olmayan, parlmanter ve parlmanter olmayan bütün mücadele şekillerini nasıl kullandığına ve bir mücadele şekli yerine diğerinin ne dereceye kadar süratle

³⁸ *The Current Digest of the Soviet Press*, Vol. XIII, No. 4, February 22, 1961

ve âni olarak ikamesine hazırlıklı olduğuna bağlı bulunacaktır... Lâkin kapitalizmden sosyalizme geçişin şekli ne olursa olsun, bu geçiş ancak ihtilâl yolu ile gerçekleşebilir.»³⁹

4. Ulusal Kurtuluş Savaşları

Sovyet dış politikasının milletlerarası plânda komünizmin gerçekleşmesi için kullandığı bir taktik de, «Ulusal Kurtuluş Savaşları» sloganı içinde ifadesini bulmaktadır. Son yıllarda Türkiye’de bazı sol çevreler, Büyük Atatürk’ün Millî Mücadelesini, sosyalizme kadar gitmediği için eksik kalmış ve tamamlanmamış telâkki ederek, sık sık bir «İkinci Ulusal Kurtuluş Savaşı»ndan söz etmişlerdir. Gerçekte bu, Moskova’nın Türkiye’de döndürmeye çalıştığı bir oyundan başka bir şey değildir.

Öte yandan, milletlerarası komünizmin taktiğinde ulusal kurtuluş savaşları iki alanda ele alınmaktadır. Birincisi, bağımsızlığını almamış ve sömürge halinde yaşayan ülkelerde, ikincisi de, bağımsızlığını almış olan ve gelişmemiş veya gelişmekte olan ülkelerde. Birincilere Sovyet terminolojisinde «sömürge ülkeler» adı verilmekte, Batı ile ekonomik bağlar kurmuş olan gelişmekte olan ülkeler de «bağımlı» veya «yarı-sömürge» diye adlandırılarak bu ikincilerde de bir «bağımsızlık» veya «ikinci ulusal kurtuluş savaşı» yürütülmek istenmektedir.

Ulusal Kurtuluş Savaşları meselesi Lenin’e kadar uzanmakta ve kaynağını Lenin’in Emperyalizm teorisinden almaktadır.⁴⁰ Lenin’in bu teorisine göre, Batı’nın sanayici ülkelerinin hızla gelişmiş olması, kapitalizmin bünyesini değiştirmiştir. Endüstrinin bu ülkelerde büyük bir gelişme göstermiş olması, bu ülkeleri, ham madde kaynakları ve mamul maddeler için pazar arama zorunluluğu dolayısıyla, sömürgeciliğe itmiş ve özellikle 19. yüzyılın son çeyreğinde Asya ve Afrika’da sömürgecilik birdenbire hızlanmıştır. Bunun sonucu olarak, kapitalizmin esas dayanağı, Batı ülkelerinin içinde değil, denizaşırı topraklarda, sömürgelerde meydana gelmiştir. 20. yüzyıl geldiğinde Batı kapitalizminin en kuvvetli dayanağını sömürgeler teşkil etmekteydi. Bu durumun Lenin’e verdiği kanaat şuydu ki, Batı kapitalizmi bu ülkelerdeki proletarya hareketleri ve komünist partileri ile yıkılamazdı. Şüphesiz proletarya kitlesi ve komünist partileri Batı kapitalizminin yıkılması için en önemli unsurdu. Fakat asıl önemli olan, şimdi sömürgeciliğe dayanmış olan kapitalizmin altından bu dayanağı

³⁹ *The Road to Communism*, pp. 486-487

⁴⁰ Lenin’in Emperyalizm teorisi için bak.: V. I. Lenin, *Imperialism, The Highest Stage of Capitalism*, New York, International Publishers, 1939

çekmek ve kapitalizmin ekonomik yapısını çökertmekti. Bunun için de sömürgelerin bağımsızlığı önem kazanıyordu. Sömürgelerde bir emekçi sınıf ve proletarya bulunmadığına göre, bu bağımsızlık hareketi için sömürgelerdeki «burjuva milliyetçiliği» hareketlerini desteklemek zorunlu idi. Fakat Lenin'in dediği gibi, «şüphesiz her milliyetçi hareket ancak bir burjuva demokratik hareketi olabilir».41 Onun için, sömürgelerde çekirdek halinde bulunan komünist partileri bu «burjuva milliyetçi» veya «burjuva demokratik» hareketi desteklemeli, bu «ulusal kurtuluş savaşı»nın içine girerek, bu savaşın kontrolünü ele geçirip onu bir «proleter ihtilâline» dönüştürmeliydi. Stalin de 1920 yılında, sömürgelerdeki kaynaşmaları «Rusya'nın ihtiyat kuvvetleri» arasında zikrediyor ve bu hareketleri Batı'nın parçalanmasına sebep olabilecek nitelikte görüyordu.42 Hemen ilâve edelim ki, Sovyet Rusya'nın Millî Mücadelemiz sırasında Atatürk'e ve Millî Mücadelemize bakışları da bu açıdan olmuş ve Ankara Hükümeti'yle münasebetlerinde ve ona yardımlarında bu taktiği izlemişlerdir.

Lenin'in Marksizm'e teori bakımından yaptığı en önemli katkı olan bu görüş, Bolşevik İhtilâli'ni takip eden yıllarda uygulama alanına fazla intikal edememiştir. Bir yandan Lenin'in 1924 yılı başında ölmesi, öte yandan, Lenin zamanında bu görüşü hararetle savunmasına rağmen, Lenin öldükten sonra Stalin'in önce Rusya'da komünizmi yerleştirmeye birinci derecede önem vermesi, bu görüşlerin uygulama alanına geniş bir şekilde geçmesine imkân vermemiştir. II. Dünya Savaşı'ndan hemen sonra özellikle Asya'daki Batı sömürgelerinde başlayan bağımsızlık hareketleri, Lenin'in bu görüşlerinin uygulanması için müsait bir zemin hazırlayabilirdi. Lâkin Stalin savaşın hemen ertesinde Avrupa'da ve Uzak Doğu'da ortaya çıkan kuvvet boşluklarından stratejik bakımdan yararlanmayı komünizmin dünya çapında yayılması bakımından daha avantajlı gördüğü için, sömürgelerdeki bağımsızlık hareketleri ikinci plânda mütalea edilmiştir. Lâkin Kruşçov'la birlikte barış içinde birarada yaşama politikası, Sovyet dış politikasının temel felsefesi haline gelince, bu politikanın genel çerçevesi ve taktik ve stratejisi içinde sömürgelerin bağımsızlık hareketleri üzerine eğilme meselesi de yoğunluk kazanmaya başladı. Şüphesiz bunda tam bu sıralarda özellikle Afrika'da kendisini göstermeye başlayan bağımsız-

41 *The Second Congress of the Communist International* (Report of the Proceedings of the Petrograd session of July 17th and of Moscow sessions of July 23rd - August 7th, 1920), Moscow, Publishing Office of the Communist International, 1920, p. 109

42 Bak.: J. V. Stalin, *Works*, Vol. IV, Moscow, Foreign Languages Publishing House, 1953, p. 391

sızlık hareketlerinin de büyük etkisi olmuştur. Yalnız ne var ki, Sovyet Rusya, ulusal kurtuluş savaşları teorisinin peşinde birkaç yıl gitmekle beraber, öyle görünür ki, Afrika'daki bağımsızlık hareketlerinin 1960 yılından itibaren birdenbire hızlanması ve 1961 yılından itibaren de Moskova-Pekin çatışmasının şiddetlenmesi sonucu Afrika üzerinde Komünist Çin ile Sovyet Rusya arasında şiddetli bir rekabetin başlaması Afrika'daki bağımsızlık hareketlerine Sovyet Rusyanın yeterli bir şekilde müdahalesine imkân vermemiş, Sovyet dış politikası bağımsızlık hareketlerini ancak arkadan takip etmek zorunda kalmıştır. Bunun üzerine, ulusal kurtuluş savaşlarını milletlerarası komünizm için kullanma taktiğinde bir değişiklik yapılarak Afrika'nın yeni bağımsız ülkelerinin bundan sonra sosyalizme dönüştürülmesi için çaba harcanmaya başlanmıştır. Bu arada şunu da belirtelim ki, son 3-4 yıl içinde bağımsız Afrika'daki rejimlerin peşpeşe askerî darbelere maruz kalmaları ve bu ülkelerin bir çoğunda askerî diktatörlüklerin kurulması, Sovyet Rusya'nın yeni politikası için büyük bir handicap olmuştur. Çünkü askerî diktatörlüklerin sıkı ve sert rejimleri komünist propagandasının ve faaliyetlerinin etkisini bir hayli güçleştirmiştir. Bu ise, Sovyet Rusya'ya eğilim göstermeyen askerî rejimleri Sovyet dış politikasının karşısına yeni bir problem olarak ortaya çıkarmıştır. Ama ne olursa olsun, bugünkü Sovyet dış politikası, ister demokratik olsun, ister askerî diktatörlüğe dayansın, yeni bağımsızlığını almış ülkelerle gelişmemiş veya gelişmekte olan ülkelerin çabalarını bir sosyalist yani komünist düzene dönüştürme çabalarına bütün gücü ile devam etmektedir.

Bugün de milletlerarası komünizmin teorisine göre, bir ülkenin sömürgelikten kurtulup bağımsızlığını almasıyla iş bitmemektedir. Komünizmin ve komünistlerin görevi de, sadece millî kurtuluş savaşlarını destekleyip, bağımsızlık gerçekleştikten sonra işin peşini bırakmak değildir. Asıl görev bundan sonra başlamaktadır. Bu da komünizmin o ülkede gerçekleştirilmesidir. Kruşçov, 1960 Kasımındaki 81 Komünist Partisi Toplantısı'nın sonuçları hakkında *Kommunist* dergisinin 1961 Şubat sayısındaki yazısında şöyle demiştir. «Bağımsızlığına kavuşan ülkelerde Marksist-Leninist prensiplerin doğru bir şekilde uygulanmasında, oradaki halkın ekonomik, siyasal ve kültürel hayatının özellikleri gözönünde tutulmalı, bir milletin bütün zinde kuvvetlerini biraraya getirecek ve emekçi sınıfa millî cephe içinde öncülük etmek imkânını verecek şekiller bulunmalı ve bu şekilde de... sosyalizme giden nihai yol açılmış olmalıdır».⁴³ Görüldüğü üzere, Sovyet teorisine göre, ulusal kurtuluş sa-

⁴³ *The Current Digest of the Soviet Press*, Vol. XIII, No. 4, February 22, 1961

vaşlarının ve sömürgelerdeki bağımsızlık hareketlerinin temel amacı, bu ülkelerde komünizmin gerçekleşmesi, komünizme giden yolun açılmasıdır. Bunun için de zinde kuvvetler biraraya getirilecek ve bu şekilde de bir ulusal cephe kurulacak ve bunda da emekçi sınıfın partisi, yani komünist partisi liderliği ve kontrolü elden kaçırmamaya dikkat edecektir. Bütün bunların yapılmasında izlenecek taktikler konusunda da, o memleketin kendisine özgü özellikleri gözönünde tutulacaktır. Meselâ, bir ülkedeki zinde kuvvetler hangi noktada hassasiyet gösteriyorsa, o meselenin sömürülmesine dikkat edilecektir.

Kruşçov, sözünü ettiğimiz yazısında, ulusal kurtuluş savaşlarının önemini belirterek, milletlerarası komünizmin gerçekleşmesinde ulusal kurtuluş savaşlarına Lenin'in de ne kadar önem verdiğini söyledikten ve şimdi ulusal kurtuluş savaşlarının ortaya çıkması ile Marksizm-Leninizm'in dünya çapında bir adım atmış olduğunu ifade ettikten sonra, bunun şimdilik birinci adım olduğunu belirtmiş ve «halihazırdaki devrenin gelişmesinde ikinci safha dünya sosyalist sisteminin gelişmesidir» demiştir.⁴⁴ Kruşçov'un 1960 Kasımındaki 81 komünist partisinin kararlarını yansıtan bu görüşü, öyle görünür ki, Sovyetler Birliği Komünist Partisi tarafından da aynen benimsenmiştir. Çünkü 22. Kongrede kabul edilen 1961 Programı, ulusal kurtuluş savaşları hakkında şu yargıda bulunmuştur: «Bir ulusal kurtuluş ihtilâli siyasal bağımsızlığın kazanılması ile sona ermez. Bu ihtilâl, sosyal ve ekonomik alanlarda radikal değişiklikler getirmediği... bağımsızlık istikrarsız ve sadece bir kavramdan ibaret kalacaktır».⁴⁵ Kolaylıkla anlaşılmaktadır ki, Program'ın sözünü ettiği «sosyal ve ekonomik alanlarda radikal değişiklikler» ile kastedilen, komünist bir toplum düzeninin yerleştirilmesidir ve Programa göre, bağımsızlıktan sonra bu biçim bir düzen getirilmediği, bağımsızlık bir kavramdan ibaret olacaktır.

Sovyetler Birliği Komünist Partisi'nin 23. Kongresi de, 22. Kongrede kabul edilen programın esaslarını aynen benimsemiş ve 1966 yılında, dünyada parmakla sayılacak kadar az sömürge kalmasına rağmen, şöyle demiştir: «Ulusal kurtuluş hareketinin başarıları, dünya sosyalizminin ve milletlerarası işçi sınıfının başarılarına ayrılmaz bir şekilde bağlıdır».⁴⁶ 1966 yılında dünyada parmakla sayılacak kadar az sömürge kalmasına rağmen 23. Kongrenin Merkez Komitesi Raporunun -ki, Brejnev tarafından okunmuştur- bu noktada ısrar etmesinin sebebi, şüphesiz, bağım-

⁴⁴ Aynı kaynak.

⁴⁵ *The Road to Communism*, p. 492

⁴⁶ *The Current Digest of the Soviet Press*, Vol. XVIII, No. 12, April 13, 1966, p. 11

sızlığını alan ülkelerin, bağımsızlığın gerçekleşmesine rağmen, vetireyi tamamlamak için sosyalist bir düzene geçmelerini görmek istemelerinde aranmak gerekir.

Sonuç olarak söylemek gerekirse, «millî» kurtuluş mücadelesi, «bağımsızlık» gibi, bir toplumun ve bir milletin heyecan ve duygularının en hassas olduğu kavramlar, bugün Sovyet dış politikası ve milletlerarası komünizm tarafından kolaylıkla sömürülebilmekte ve bu bir çeşit kutsal kavramlar komünizmin hizmetine sokulmaya çalışılmaktadır. İster Birinci, ister İkinci olsun, «Ulusal Kurtuluş Savaşları» ile komünist terminoloji ve propagandasının güttüğü temel amaç budur. Meselenin üzüntü veren yanı da, milliyetçilik duygularının hassas olduğu bu kavramlar etrafında, bir toplumun «zinde kuvvetleri»ni toplamaya çalışmaları ve bu kuvvetleri kendi emperyalist amellerine âlet etmeleridir.

5. Savaş ve silâhsızlanma

Sovyet dış politikasının bugün bütün barışçı görüntü ve popagandalarına rağmen, «savaş» Sovyet doktrininden tamamen atılmış değildir. Atılması mümkün de değildir, çünkü insanlar ve toplumlar arasındaki münasebetlere bir sınıf mücadelesi yani bir mücadele açısından bakan bir düşünce tarzının, milletlerarası plânda savaşı hiçbir şekilde gözönüne almamasına imkân yoktur. Eğer aksi olsaydı, Sovyet dış politikası 15 yıla yakın bir zamandanberi barış içinde birarada yaşamadan söz ettiğine göre, milletlerarası silâhsızlanma yolunda da ciddî adımlar atılırdı. Her ne kadar, Sovyet yayınları, silâhlanmayı bir savunma endişesi ile izah etmek yolunu seçmiş görünüyorsa da, işin gerçeği şudur ki, özellikle yukarıdanberi yaptığımız açıklamalar da gözönüne alınca, savaş bugünkü Sovyet dış politikasının temel unsurlarından biri olarak devam etmektedir. Aşağıda açıklayacağımız üzere, değişen tek şey, bu savaşın niteliği ve sınırıdır. Sovyetler için savaşı inkâr ve ondan vazgeçmek, mütemadiyen tekrarladıkları Marksizm-Leninizm'den vazgeçmek olur ki, bunun da imkânsızlığı açıktır.

Komünist olmayan nazariyeler savaşları biyolojik, ırkî, psikolojik ahlâkî ve dinî nitelikteki sebepler dolayısıyla önüne geçilemeyen bir olay gibi kabul etmelerine karşılık Marksizm, savaşların bertaraf edilememesinin sebebini toplumun sınıf strüktüründe görmektedir.⁴⁷ Lenin ve onu izleyenler, savaşları, andlaşmalar yapmak ve hakem usulüne başvurmak

⁴⁷ N. Galay, «Savaş ve Barış Meseleleri», *DERGİ*, No. 48, 1967, s. 13

suretiyle sınırlandırmağa çalışan «burjuva» barışseverliğini tenkit ederek, bu teşebbüsleri hayat gerçeklerine uymayan «ikiyüzlülük» olarak vasıflandırmışlardır. Özellikle Lenin, eski toplum içinde bir takım yeniliklerin doğmasına yardım eden savaşların, belirli olumlu yönlerini kaydetmekte ve savaşları sosyal ilerlemenin «ebeleri» diye adlandırmaktaydı. Komünist nazariyecilerin düşüncesine göre, savaşların insanlık hayatından yok olması, ancak komünizmin bütün dünya üzerindeki zaferinden sonra mümkündür.⁴⁸

Lenin'in savaş konusundaki görüşleri şu noktalarda toplanıyordu: «Kendiliğinden bellidir ki, savaş meselesinde mümkün olan görüş... savaşın saldırgan veya savunma niteliğinde oluşu değil, onun, proletaryanın sınıf menfaatlerine uygun olup olmadığı, daha açık bir deyimle, milletlerarası proletarya hareketinin menfaatine olup olmadığıdır...⁴⁹ Eğer sömürücü sınıf, bir sınıf olarak kendi hâkimiyetini kuvvetlendirmek için bir savaş yapıyorsa, bu cânice bir savaştır... Lâkin eğer proletarya, kendi burjuvazisini yendikten sonra, sosyalizmi kuvvetlendirmek için savaş yapıyorsa, bu savaş meşrû ve kutsal bir savaştır».⁵⁰ Yine Lenin, «Bizler pasifist değiliz... Daima söylediğimiz gibi, ihtilâlcî proletaryanın, sosyalizmin menfaati için zorunlu olabilecek ihtilâlcî savaşları açmayacağını vadetmesi aptallık olur» demiştir.⁵¹

Görüldüğü gibi, Lenin'de esas olan, savaşın sınıf mücadelesine ve proletaryanın menfaatlerine ne kadar yararlı ve onun çıkarına olduğudur. Eğer sınıf menfaatleri ve sınıf mücadelesi açısından bir savaş yararlı ise, bunu yapmak zorunludur, çünkü böyle bir savaş kutsal bir savaş olacaktır. Lenin'in bu temel görüşünde, bugünkü Sovyet dış politikasının köklü bir değişiklik yaptığına dair hiç bir işaret yoktur. Bunun örneklerini biraz aşağıda vereceğiz.

Dünyanın bugünkü şartları içinde ve özellikle nükleer savaş teknolojisinin ileri bir seviyeye ve yüksek bir tahrip kudretine erişmesi karşısında Marksizm'in ve Leninizm'in savaş anlayışlarında şüphesiz bazı noktalarda bazı değişiklikler yapılmıştır. Lâkin bu değişiklikler, savaşın milletlerarası münasebetlerden tüm olarak kaldırmak için değil, savaşın niteliğini ve sınırlarını daraltmak için yapılmıştır. Sovyet siyaseti, atom bombasının

⁴⁸ Aynı makale, s. 13

⁴⁹ Kulski, *Peaceful Co-existence*, p. 95 ve Lenin, *Soçineniya, Moskva, Gosudarstvennoe Izdatelstvo Politiceskoy Literaturi*, 1941-1951, Vol. XV, s. 176

⁵⁰ Kulski, *adı geçen eser*, p. 95 ve Lenin, *Soçineniya*, Vol. XXVII, s. 299 Vol. XXXV, s. 181 ve Vol. XXIII, s. 84

⁵¹ Kulski, *aynı eser*, p. 94 ve Lenin, *Soçineniya*, Vol. XXIII, ss. 360-361

ortaya çıktığı andan itibaren, bir yandan atom silâhlarının kullanılmasını menetmek için geniş propaganda kampanyasına girişmiş, öte yandan da, diplomatik yollarla, bütün atom silâhlarının tüm olarak imha edilmesi gibi en radikal teklifler ileri sürmüştür. Sovyet yöneticileri bununla, tarih çarkını geri çevirmek ve savaşların henüz siyasetin tabii bir vasıtası olarak kullanılması mümkün olan atom-öncesi devre dönmek amacını gütmüşlerdir. Bunun askerî terminolojideki adı, konvansiyonel silâhlarla savaştır. Sovyet yöneticilerine göre, bütün dünya komünistleri mutlaka roket-çekirdekli çarpışma halini almağa mahkûm olan bir dünya savaşına karşı koymalıdır. Ayrıca, komünistler, dünya savaşı haline gelebilecek mevziî savaşlar aleyhinde de bulunmalıdırlar. Fakat kurtuluş savaşlarına ve ihtilâlcî savaşlara gelince, onların en «kutsal ödevi» bu gibi savaşların ön safında yer almaktır.⁵² Sovyet nazariyecileri, savaş konusunda kaleme aldıkları eserlerde, «kurtuluş» ve «ihtilâlcî» savaşlar gibi bir takım savaş şekillerinin ilericiğini belirtmekten geri kalmamaktadırlar.⁵³

Stalin'den sonraki Sovyet yöneticileri, bir nükleer savaş ihtimalinden kaçınmakla beraber, savaş konusundaki Leninist görüşü hiç değiştirmemişlerdir. Sovyetler Birliği Komünist Partisi'nin 1956 Şubatındaki 20. Kongresinin açılışında yaptığı konuşmada Kruşçov, savaşların niteliği hakkındaki Leninist ve Stalinist yorumlama şeklini tekrar ederek, bütün savaşların ve savaş tehditlerinin kaynağı olarak, kapitalist sistemin bir türlü sona ermeyen varlığını göstermiş ve uzun sürede ancak Sovyet sisteminin dünya üzerinde gerçekleşmesinin barışı garanti edebileceğini iddia etmiştir.⁵⁴ Yine aynı Kongre'de, Parti'nin Politbüro üyelerinden ve birinci plândaki nazariyatçılarından Suslov da, 16 Şubat 1956 günü yaptığı konuşmada, «emperyalizm mevcut olduğu sürece, savaşları gerektiren sebepler de devam ediyor demektir» demiştir.⁵⁵ Bilindiği gibi, Sovyet terminolojisinde, komünist olmayan herşey emperyalisttir. Böyle olunca, Kruşçov ve Suslov'a göre, dünya üzerinde komünizmden başka bir rejim kalmayınca kadar savaşlar devam edecektir. Sovyet yöneticilerinin bu görüşü bugün de yürürlükte olan 1961 Program'na da aynen girmiştir. Bu Program'a göre de, «Bütün dünyada sosyalizmin zaferiyedir ki, bütün savaşların millî ve sosyal sebepleri ortadan kalkacaktır».⁵⁶

⁵² Galay, *Savaş ve Barış Meseleleri*, ss. 20-21

⁵³ Galay, *aynı makale*, s. 14

⁵⁴ Mosely, *The Kremlin and World Politics*, p. 443 ve ayrıca *Pravda*, 15 Şubat 1956

⁵⁵ Mosely, *aynı eser*, p. 445 ve *Pravda*, 17 Şubat 1956

⁵⁶ *The Road to Communism*, p. 505

Sonuç olarak söylersek, bugünkü Sovyet dış politikasının savaş konusundaki görüşü de şu noktalarda toplanmaktadır:

1. Nükleer bir genel savaştan kaçınmak, lâkin sınıf mücadelesinin menfaati açısından konvansiyonel silâhlarla yapılacak mevzii savaşları devam ettirmek.

2. Dünya üzerinde komünizmden gayri rejimler varolduğu müddetçe ve komünizm bütün dünyaya hâkim oluncaya kadar savaşlar da varolacaktır.

Savaş konusundaki temel anlayış bu olunca, Sovyet dış politikasından samimi bir silâhsızlanma çabası beklemek beyhudedir. Sovyet politikasının silâhsızlanma sloganı, Sovyet dış politikasının temel amaçları ve savaş konusundaki görüşleri gözönüne alınınca, ancak karşı tarafı zayıflatma ve bundan yararlanarak darbe vurma gayesine yönelmiş bulunmaktadır. Kaldı ki, Sovyet politikasının bugün de dört elle sarılmış bulunduğu Leninizm silâhsızlanmayı prensip olarak reddetmektedir. Lenin silâhsızlanma konusunda şu fikri benimsemiştir: «Silâhsızlanma fikri, sınıf zıtlaşmaları esası kurulan toplumda bir ütopya olarak kalmaktadır... Silâhsızlanma sloganından emekçi kitleleri aldatmak için burjuva pasifistlerince faydalanılmıştır...».⁵⁷

Bugünkü Sovyet dış politikasında silâhsızlanma ile ilgili olarak iki çelişmeli nokta göze çarpmaktadır. Birincisi, Sovyetlerin her fırsatta yoğun bir silâhsızlanma propagandası yapması, ikincisi de yine Sovyetlerin yoğun bir silâhlanma faaliyeti içinde bulunmasıdır. Sovyetler görünüşte gayet radikal bir silâhsızlanmaya taraftar olmuşlardır. Sovyetlerin silâhsızlanma tekliflerinin ne kadar radikal olduğunu, Kruşçov'un 1959 da Birleşmiş Milletler Teşkilâtı'nda yaptığı konuşmada ilgiyle izlemek mümkündür. Onun bu radikal projesi, bütün dünyada bütün savaş araçlarının tüm olarak imhası teklifinden ibaret bulunuyordu. Milletlerarası kontrol prensibine gelince, bu proje radikal olmaktan çok uzaktı. Kruşçov, kontrolü, ancak tüm olarak silâhsızlanma gerçekleştirildikten sonra kabul ediyordu. Bu tekliften sonra Cenevre'de yıllardan beri devam eden konuşmalar, Sovyetler Birliği'nin etkili en küçük bir kontrole bile tahammül edemediğini ortaya koymaktadır.⁵⁸ Yıllardanberi yapılan silâhsızlanma müzakerelerinin düğüm noktasını, silâhsızlanmanın kontrolü meselesi teşkil etmiştir. Fakat görülmüştür ki, Sovyetler kendi silâhsızlanmalarının

⁵⁷ Galay, *adı geçen makale*, s. 17

⁵⁸ Galay, *adı geçen makale*, s. 17

başka devletler tarafından kontrolünü hiç bir şekilde düşünmemekte ve bu da Sovyet silâhsızlanma propaganda ve sloganlarının samimiyeti hakkındaki şüpheleri haklı çıkarmaktadır.

Silâhlanma meselesine gelince, Sovyetler bunu bir savunma mazereti ile izah çabasında bulunmuşlardır. Bu bakımdan da, silâhlanma «Parti'nin ve Sovyet halkının kutsal bir görevi» olarak telâkki edilmektedir. Sovyetler Birliği Komünist Partisi'nin 1961 Programı'nın silâhlanma konusunda söyledikleri üzerinde dikkatle durmak gerekir. Program şöyle diyor: «Sovyetler Birliği Komünist Partisi, Sovyet anavatanının savunmasını ve Sovyetler Birliği'nin savunma potansiyelinin ve Sovyet Silâhlı Kuvvetleri'nin kudretinin güçlendirilmesini, bir bütün olarak Parti'nin ve Sovyet halkının kutsal bir görevi ve sosyalist devletin en önemli görevi olarak telâkki etmektedir. Sovyetler Birliği, diğer sosyalist ülkelerle birlikte bütün sosyalist kampın yeterli savunma ve güvenliğini garanti etmeyi kendisinin enternasyonalist bir görevi saymaktadır... Sovyet Devleti, silâhlı kuvvetlerin güçlü, ülkenin savunması için atomik ve termonükleer silâhlarla her mesafedeki roketler de dahil, en yeni araçlara sahip olmasına ve her türlü askerî teçhizata sahip bulunmasına ve bütün silâhların en son standartlara uygun olmasına özen gösterecektir».⁵⁹

Görülüyor ki, Sovyetler sadece kendi anavatanlarının değil, bütün «sosyalist kampın» savunmasını da kendi üzerlerine almış olduklarını açıkça belirtmektedirler. Böyle olunca, 15 ülkenin kendi arzuları ile kurmuş oldukları bir savunma sistemi olan NATO'yu devamlı bir saldırganlık unsuru olarak göstermenin mantıksızlığı ve samimiyetsizliği de kendiliğinden ortaya çıkmaktadır. İkinci olarak, Sovyetler «savunma» amacı ile kendileri en gelişmiş silâhlarla silâhlanmaya önem verdiklerine göre, aynı hakkı başkalarına da tanımak zorundadırlar. Üçüncü olarak, 1961 Programı'nın silâhlanmayı bir «enternasyonalist» görev sayması da üzerinde durulacak bir noktadır. Baştanberi yaptığımız açıklamalar, Sovyet dış politikasındaki «enternasyonalizm» kavramının, bütün dünyanın komünistleştirilmesi olduğunu ortaya koyduğuna göre, Sovyet silâhlanmasının «enternasyonalist» görevinin de aynı amaca yönelmiş olduğu mantıkî bir sonuç olarak ortaya çıkar. Nihayet, bütün bu meselelere bakarken, bir önemli noktayı gözden uzak tutmamak gerekir: Sovyet dış politikasındaki barış, savaş, silâhlanma, silâhsızlanma, v.s. gibi kavramlar esasında bu politikanın temel amacına hizmet eden unsurlardır. Bu unsurların gerçek değerlendirilmesi bu temel açıdan yapılmak zorundadır. Bu temel

⁵⁹ *The Road to Communism*, p. 557

amaç da, bütün insanlığı şu veya bu şekilde belirli bir sistemin yani, komünizmin hâkimiyeti altına sokmak olduğuna göre, silâhlanma veya silâhsızlanma meselesini de, bu amacın gerçekleştirilmesinde kullanılan bir taktik ve metod olarak ele almak gerekir.

6. Brejnev Doktrini

Brejnev Doktrini denen Sovyet emperyalizminin yeni bir kavramı, «détente» denilen bir yumuşaklığın Doğu ile Batı arasındaki münasebetlere hâkim olmaya başladığı bir sırada ortaya çıkmış ve Sovyet dış politikasının barış içinde birarada yaşama propagandasının ve bu propagandanın gerçek amaç ve içyüzünü da bütün çıplaklığı ile açığa vurmuştur. Brejnev Doktrini'ni anlayabilmek için, Çekoslovakya'daki gelişmelerin biraz gerisine gitmek gerekmektedir.

İki komünist ülke olan Moskova ile Pekin arasında 1961 denberi ortaya çıkan çatışma ve gerginlik en fazla Romanya üzerinde etkili olmuş ve bu ülke son yıllarda, bağlı bulunduğu Moskova'ya karşı daha serbest bir tutum almaya başlamıştı. Romanya'daki bu gelişme, tarihinde hürriyet kavramına büyük önem vermiş ve millet olarak hayatı hürriyet mücadelesile geçmiş olan Çekoslovakya'yı da etkilemekten geri kalmamıştır. Özellikle 1967 yazında Çekoslovak aydınları, Moskova'nın kuklası olan Komünist Partisi lideri Novotny'ye karşı başkaldırmaya başlamışlardır. Çekoslovak aydın ve hürriyetseverlerinin rejimin sertliğine karşı gösterdikleri bu tepki ekonomik sistemde de liberalleşme için baskı yapan ve çaba harcayanların hareketlerine paralel olmuştur. Biraz sonra olayların su üstüne çıkardığı gerçek şuydu ki, Çekoslovak Komünist Partisi içinde, 1967 yılı boyunca, Rus taraftarı olanlarla milliyetçiler arasında bir mücadele cereyan etmektedir. Bu mücadele, 1968 Ocak ayında, Moskova'nın kuklası Novotny'nin Komünist Partisi liderliğinden atılması ile sonuçlandı. Onun yerini, bir komünist olmakla beraber, Çekoslovakya'ya bir millî haysiyet vermek isteyen Dubçek aldı.

Novotny-Dubçek mücadelesi sırasında Sovyetler doğrudan doğruya ve açık bir müdahaleye başvurmaksızın Novotny'yi yerinde tutmaya çalıştılsa da, muvaffak olamadılar. Dubçek Komünist Partisi'nin ve Çekoslovakya'nın kaderini eline aldıktan sonra, Sovyetler, Dubçek'in fazla ileri gitmesini önlemek için baskılarını arttırdılar. Çekoslovakya üzerindeki Sovyet baskısı 1968 yazında gittikçe ağırlaşan bir hal aldı. Sovyetler bu ağır baskıya rağmen Dubçek'in Çekoslovakyasını hürriyetçilik ve milliyetçilik yolundan ayıramıyacaklarını anlamış olmalılar ki, 21 Ağustos

1968 günü başta Sovyet Orduları olmak üzere, Varşova Paktı üyelerinden Polonya, Doğu Almanya, Macaristan ve Bulgaristan Orduları Çekoslovakya'yı işgal ettiler. Dubçek hemen değil, lâkin bir kaç ay sonra iş başından uzaklaştırıldı ve Sovyetler Çekoslovakya'nın idaresini Rus taraftarı olan kendi kukllarına teslim ettiler. Sovyet Rusya'nın Çekoslovakya'yı işgali ile, Nazi Almanyası'nın 15 Mart 1938 de Çekoslovakya'yı işgali arasında hiç bir fark yoktu. İşin dikkate değer bir diğer yanı da şuydu: Sovyet propagandası NATO'yu şimdiye kadar hep saldırgan bir blok olarak göstermişti. Bunun için de Amerika'nın Vietnam'da sürdürdüğü savaşı bir örnek almıştı. Halbuki, Vitenam savaşı bir NATO meselesi değil, Amerika'nın kendi meselesi idi ve Amerika'nın bu haretine de bir çok NATO üyesi cephe almışlardı. NATO ülkeleri, bu savunma teşkilâtının kurulduğu günden beri hiç bir şekilde toplu bir müdahale hareketine girişmemişlerdi. Şimdi ise Varşova Paktı denen komünist askerî teşkilâtı toplu bir halde bağımsız bir ülkeyi açıkça işgalden çekinmiyordu. Varşova Paktı'nın saldırganlığı kendiliğinden ortaya çıkmıştır.

Sovyet Rusya'nın, açık bir saldırganlık hareketi ile, komünist de olsa bağımsız bir devleti işgali, tabiidir ki, bu devleti bütün milletlerin gözünde güç bir duruma soktu. Kaldı ki, Sovyet saldırganlığı, Birleşmiş Milletler Andlaşması'nın, «Teşkilâtın üyeleri, milletlerarası münasebetlerinde herhangi bir başka Devletin toprak bütünlüğüne veya siyasî bağımsızlığına karşı, gerekse Birleşmiş Milletlerin amaçları ile telif edilmeyecek herhangi bir surette, tehdide veya kuvvet kullanılmasına başvurmaktan kaçınırlar» diyen 2. maddesinin 4. paragrafına da tamamen aykırı ve bu maddenin ihlâli idi.

İşin çok daha garip tarafı da, Sovyetler'in ve diğer Varşova Paktı üyelerinin işgal hareketinin, bızatihi Varşova Paktı'nın 1. maddesine aykırı olmasıydı. Çünkü bu madde şöyle diyordu: «Taraflar, Birleşmiş Milletler Andlaşması'na uygun olarak, milletlerarası münasebetlerinde tehditten ve kuvvet kullanılmasından kaçınmayı... taahhüt ederler.»

Daima barış içinde birarada yaşamadan dem vuran ve gûya her saldırganlık fiilinin karşısında gözükmeye çalışan Sovyetler için, bu saldırganlığa bir mazeret bulmak gerekiyordu. İşte bu mazeretin ve saldırganlığın adı, Sovyet dış politikasının yeni bir ilkesi ve kavramı olarak, «Brejnev Doktrini» olmuştur.

Brejnev Doktrini birdenbire ortaya atılmış değildir. Sovyetler 1968 yazında Çekoslovakya'daki gelişmeleri kontrol edemez hale geldikçe ve bundan doğan sinirlilik arttıkça, Brejnev Doktrini de oluşmaya başlamıştır.

1968 Temmuz ortalarında Varşova Paktı'nın beş üyesinin Dubçek hükümetine verdiği ve Varşova Ültimatomu adını taşıyan mektupta şöyle denilmekteydi: «Partilerimiz, herbiri yalnız kendi işçi sınıfı ve kendi halkına karşı değil, uluslararası işçi sınıfına ve dünya komünist hareketine karşı da sorumluluk taşımaktadır. Bundan doğan taahhütlerinden kaçınamaz. Onun için, sosyalizmin başarılarını, güvenliğimizi ve bütün sosyalist toplumun milletlerarası pozisyonunu korumada dayanışma ve birlik halinde bulunmalıyız. İşte bunun için, anti-sosyalist kuvvetlere kesin karşı koymayı ve Çekoslovakya sosyalist düzeninin muhafazası için kesin mücadeleyi yalnız sizin değil, bizim de görevimiz saymaktayız».

Bu mektubun söylemek istediği şeydu ki, bir ülke sosyalizme kendi istediği şekli veremez ve özellikle, kendi keyfi istediği zaman sosyalizmden ayrılamaz. Çünkü bu bütün dünya sosyalizmini ilgilendirir. Bir ülke sosyalizmden ayrılma yolunu tuttuğu zaman, buna karşı koymak bütün sosyalist ülkelerin görevidir. Bu suretle, Çekoslovakya'daki gelişmeler, milletlerarası komünizmde yeni bir «meşrû müdahale» kavramı yaratıyordu.

Bu yeni müdahale kavramına dayanarak Sovyet Rusya ve diğer dört Varşova Paktı üyesi 21 Ağustostan itibaren Çekoslovakya'yı işgal ettiler. İşgalden bir ay sonra işgal hareketinin ilk mazereti, 26 Eylül 1968 tarihli *Pravda*'da S. Kovalev imzalı bir yazıda ortaya atıldı. Yazar şöyle diyordu: «Sosyalist toplumu teşkil eden devlet sistemine katılmış bir devlet, kendisini bu toplumun ortak menfaatlerinden kurtaramaz... Dünya sosyalizminin savunulması, bütün komünistlerin, ilericiliğe tutkun bütün insanların ve birinci plânda sosyalist ülkelerin işçilerinin ortak bir görevi olmak zorundadır». Görüldüğü gibi *Pravda*'nın yazısı Temmuz ortalarındaki Varşova ültimatomu ifadesinin aynını taşımaktaydı. Yapılan saldırı hareketinin bu yeni biçim izahı, Sovyetler Birliği Dışişleri Bakanı Andrey Gromyko'nun 3 Ekim 1968 günü Birleşmiş Milletler'de yaptığı konuşmada da aynen tekrarlanmıştır.

24 Ekim 1968 günlü *Pravda*'da da, Yury Zhukov imzalı uzun bir yazıda, Batı basınında, Sovyet işgalinin Çekoslovakya'nın egemenliğini çiğnediği konusunda ortaya atılan görüşlere değinilerek, komünist ülkeler bakımından egemenlik kavramının anlamı ele alınmış ve Polonya Komünist Partisi lideri Gomulka'nın 8 Ekim 1968 de Katowice'de yaptığı konuşmada söylediği şu sözler nakledilmiştir: «Komünist ve İşçi Partileri böyle bir egemenlik kavramına, proleter enternasyonalizmi ile uyumlu olabilir olarak bakabilirler mi?». Yazar bundan sonra, Amerikan Komünist Partisi Genel Sekreteri Gus Hall'in şu sözlerini nakletmiştir. «Eğer sos-

yalizm mevcut olmayacaksa, o halde Çekoslovakya ne biçim bir bağımsızlığa sahip olacaktır?».⁶⁰ Böylece, milletlerarası hukukta yeni bir komünist «egemenlik» ve «bağımsızlık» yorumu ortaya çıkıyordu. Bu yeni yoruma göre, bir ülke komünist olmadıkça, ne egemenliği ve ne de bağımsızlığı vardır. Bir ülke komünizmden ayrıldığı takdirde, egemenliğini de, bağımsızlığını da kaybeder. Tabii bu yorum tarzı, ister istemez Türkiye'deki sol'un «Bağımsız Türkiye» ile ne demek istediğini aydınlatmaktadır.

Nihayet, milletlerarası komünizmin ortaya attığı bu yeni «müdahale», «egemenlik» ve «bağımsızlık» kavramlarının Sovyet hükümeti ve Sovyet dış politikası tarafından da benimsendiğinin ilk resmî işaretini, Sovyetler Birliği Komünist Partisi Genel Sekreteri Leonid Brejnev vermiş ve bundan sonra bu yeni anlayış ve yorumlama tarzı «Brejnev Doktrini» adını almıştır. Brejnev Polonya Komünist Partisi'nin Varşova'da yaptığı 5. Kongresinde 12 Kasım 1968 günü yaptığı konuşmada, egemenlik ve müdahale kavramlarını tahlil ederek, şöyle demiştir: «Sosyalizm yoluna girmiş olan devletin egemenliklerinin teyidi ve savunulması biz komünistler için özel bir anlam taşır... Fakat yoldaşlar, gayet iyi bilinmektedir ki, sosyalizmi inşa etmenin bir takım ortak kanunları vardır ve bu kanunlardan sapmak sosyalizmden sapma sonucunu verir. Ve, sosyalizme karşı olan iç ve dış kuvvetler belirli bir sosyalist ülkenin gelişmelerini kapitalist sistemin tekrar kurulması istikametine döndürmeye çalıştığı ve bu ülkede sosyalizm davası için bir tehdit doğduğu vakit, -ki bu tehdit bütün olarak sosyalist devletler topluluğuna (commonwealth) yöneltilmiş bir tehdittir- o zaman bu, sadece bu ülke halkının bir meselesi değil lâkin bütün sosyalist ülkeleri ilgilendiren ortak bir mesele olur».⁶¹

Bu sözleriyle Brejnev, Çekoslovakya'nın işgalinin meşruiyetini, bu ülkenin «komünizmi inşa etmenin ortak kanunlarından sapma»sında buluyordu. Bunun anlamı, bir ülke ne kadar sosyalist olursa olsun, sosyalizm sistemini Sovyet Rusya'nın anladığı ve onayladığı şekilde kurmadığı takdirde, o ülkeyi doğru yola getirmek için o ülke işgal edilebilirdi. Çünkü Brejnev'e göre, bir ülkenin sosyalizmin belirli bir şeklinden ayrılması, milletlerarası komünizme zararlı olabilirdi. Böyle bir durumda da artık egemenlik ve bağımsızlık kavramları söz konusu olamaz.

Özetlemek gerekirse, Sovyet dış politikasının o tarihtenberi benimseyip uygulamaya başladığı Brejnev Doktrini şu unsurları kapsamaktadır:

⁶⁰ *The Current Digest of the Soviet Press*, Vol. XX, No. 43, November 13, 1968

⁶¹ *The Current Digest of the Soviet Press*, Vol. XX, No. 46, December 4, 1968, p. 4

1. Sosyalist sistemin belirli bir şekli vardır ve hiçbir ülke sosyalizmin bu belirli şeklinden yani, «ortak kanunlar»ından ayrılamaz.

2. Bu ortak kanunların ve belirli şeklinin ne olduğunun takdiri Sovyetler Birliği'ne aittir.

3. Sosyalist sistemin bu belirli şeklinden şu veya bu biçimde bir ayrılış, kapitalizme dönüş niteliğindedir ve bu da milletlerarası komünizmin ve dünya sosyalist toplumunun çıkarlarına aykırıdır. Bundan dolayı bu dönüşü durdurmak bütün sosyalist ülkelerin görevidir. Böyle bir durdurma hareketi müdahale sayılamaz.

4. «Egemenlik» ve «bağımsızlık» ancak komünist bir düzende mevcuttur. Komünist bir düzenden ayrılmak demek egemenlik ve bağımsızlığı kaybetmek demektir.

Brejnev Doktrini bu çeşit bir anlayışa dayandığına göre, uygulama alanında bu doktrinin yayılma sınırı yoktur. İstenildiği kadar uzatılabilir. Bir örnek verelim: Demokratik bir ülkede bir sosyalist veya bir komünist partisi seçimle iktidara geçmiş olsun. O zaman bu ülke, Brejnev Doktrini'nin deyimi ile «sosyalist» bir ülke olmaktadır. Bu «sosyalist» ülke, Moskova'nın takdirine göre sosyalizmin ortak kanunlarına uymak ve dünya sosyalist sisteminin çıkarlarını düşünmek zorundadır. Eğer bu ülke, sosyalist olmaya devam etmekle beraber, Sovyet Rusya'nın uydusu olmaz ve bağımsızlık ve egemenliğine sıkı bir şekilde sarılacak olursa, o zaman, Brejnev Doktrini gereğince, Sovyet Rusya bu ülkeye askerî müdahalede bulunacak ve orasını işgal edebilecektir. İşte Varşova Paktı'nın ve Sovyet dış politikasınının 1968 denberi kazanmış olduğu yeni nitelik budur.

7. Sonuç

Nereden bakılırsa bakılsın, Sovyet dış politikası, yayılcı ve saldırgan-
dır. Çünkü bizatihi dayandığı doktrin, dünya üzerinde ve insanlık için başka yaşama şekillerini ve düşünce sistemlerini kabul etmeyen tekeli bir niteliğe sahip bulunmaktadır. Bu nitelik, Sovyet dış politikasına, komünizmden başka doktrinlerin ve hayat şekillerinin ortadan kaldırılması görevini vermektedir. Yani Sovyet dış politikası devamlı bir mücadelenin vasıtasını teşkil etmektedir. Sovyet dış politikasına ve onun dayandığı doktrine göre, komünizmden gayri herşey «kapitalist» ve «emperyalist» dir. Bu sebeple de ortadan kaldırılması gereken şeylerdir. Dünya üzerinde komünizmden gayri yaşama şekilleri ve hele, insanlığın son iki yüzyıllık gelişmesiyle üstünlüğünü ispat etmiş olan ve insanca yaşamının ayrılmaz

bir parçası haline gelmiş bulunan hürriyet ve demokrasi rejimleri mevcut olduğu sürece, komünizm kendisini devamlı tehlike altında görmektedir. Başka bir deyimle, komünizmin yaşaması, ve gelişmesi komünizmden gayrı yaşama şekillerinin ortadan kalkmasına bağlı bulunmaktadır. Bolşevik ihtilâlinde bu yana geçen yarım yüzyıllık gelişmeler göstermiştir ki, hürriyet ve demokrasi toplumların kendi serbest iradeleriyle gerçekleştirilen rejimler olduğu halde, komünizm bugün mevcut ülkelerde, ancak ihtilâl, darbe, kuvvet ve zor yolu ile toplumlara uygulanabilmektedir. Şu halde komünizmin bütün toplumlarda yerleşmesi ancak zor ve kuvvet yoluyla olacaktır. İşte Sovyet dış politikasının bu gerçeği, komünizmden gayrı şekilleri benimsemiş olan milletler için devamlı bir tehlike ve tehdit yaratmaktadır.

Diğer taraftan, komünizmi yaymak ve genişletmek için Sovyet dış politikasının yumuşak, dolaylı ve dolambaçlı taktikler uyguladığı da bir gerçektir. Lâkin bu durum, temel gerçeği hiç bir zaman değiştirmemektedir. Komünist Çekoslovakya'nın biraz hürriyet yoluna sapması üzerine bu ülkenin Sovyet işgali altına düşmesi bunun en güzel delilini teşkil etmektedir. Daha önce de açıkladığımız gibi, yumuşak taktik ve metodlar Sovyet dış politikasının ikinci plânda kullanılan vasıtalarıdır. İhtilâl metodu, zor ve kuvvet yolu komünizmin gerçekleştirilmesinde birinci plândaki önem ve değerini bugün de muhafazaya devam etmektedir.

Nihayet, komünizmin varlığı, saldırgan ve yayılıcı niteliği ve onun çeşitli şekillerdeki faaliyetleri, komünizmin dışında yaşayan milletler ve devletler için devamlı bir güvensizlik ve tehdit durumu yaratmaktadır. Böyle olunca, her millet ve devletin komünizme karşı tedbirli bulunmak için gerek tek başına, gerek aynı insanca yaşama idealini benimsemiş diğer millet ve devletlerle beraber savunma tedbirlerine başvurması kadar tabii birşey olamaz.